EKİM

Bütün Ülkelerin Proleterleri, Birleşin!

TÜRKİYE KOMÜNİST İŞÇİ PARTİSİ Merkez Yayın Organı

Sayı: 307, Nisan 2017

Tarihsel temelleriyle Türkiye'de dinsel gericilik

H. Fırat

*(Şubat ayı sonunda verilmiş **"Dinsel gericilik, laiklik ve referandum"** konulu bir konferansın referandum konulu 3. Bölümünü, taşıdığı öncelikten dolayı geçen sayı sunmuştuk. Şimdi ise aynı konferansın elden geçirilmiş ve kısaltılmış 1. Bölümünü sunuyoruz... Başlık ve ara başlıklar yayın vesilesiyle konulmuştur...)*

Dinsel gericilik ve şoven milliyetçilik

Burjuvazi egemen bir sınıf düzeyine yükseldiğinden beri dini ve dinsel gericiliği kendi amaçları için kullanagelmiştir. Din, tam da emekçi kitleleri denetim altında tutmak ve kolayca yönetmek amacı çerçevesinde, burjuvazinin elinde her zaman etkili bir silah olmuştur. Burjuvazinin elbette dine karşı radikal tavırlar alabildiği tarihi dönemler de var. Ama kural olarak bu, onun henüz egemen sınıf düzeyine yükselmediği dönemlere özgüdür ve onun feodal sınıf egemenliğine karşı iktidar mücadelesinin bir gereğidir. Fakat burjuvazi iktidarın egemen gücü haline geldiği andan itibaren, hele de kendini önceleyen her türden gerici güç ve akımla içiçe geçtiği emperyalizm çağıyla birlikte, sözkonusu dönem artık kategorik olarak geride kalmıştır. Emperyalizm çağında, dini düşünce ve dine dayalı gerici akımlar, burjuvazi için, sosyal uyanışı ve mücadeleyi dizginlemenin, emekçileri sınıf mücadelesinden alıkoymanın vazgeçilemez araçlarıdır.

Burjuvazinin din ve dinsel gericilikle bu ilişkisini Türkiye tarihi üzerinden de görebiliyoruz. Cumhuriyetin kuruluş sürecinde dine belli sınırlamalar getiren burjuvazi, bunu aynı anda dini kendi denetimine almak, kendi sınıf çıkarları ve ihtiyaçları doğrultusunda kullanmak tutumuyla birleştirmiştir. Özellikle İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemden itibaren de, din ve dinsel gericilik, burjuva gericiliğinin ayrılmaz ve vazgeçilemez öğeleri olmuşlardır. 2000'li yıllara kadar süregelen "irticaya karşı mücadele" üzerine tüm ikiyüzlü, aldatıcı ve saptırıcı söylemlerine rağmen tarihi gerçek budur.

Yine de günümüz Türkiye'sinde karşı karşıya bulunduğumuz sorun, dinin kurulu burjuva düzen tarafından bu türden bir kullanımından tümüyle farklıdır. Bugünün Türkiye'sinde siyasal bir akım olarak bizzat dinsel gericiliğin kendisi, burjuvazi adına başlı başına bir iktidar gücüdür. Devlet temel kurumlarıyla artık onun elindedir. Burjuva gericiliğinin hakim öğesi olarak toplumsal yaşamın tüm alanlarına hükmedecek bir pozisyondadır. Dinsel gericiliği bugünün Türkiye'sinde çok önemli bir sorun haline getiren olgusal durum tam da budur.

Gelinen yerde buna yeni bir boyut daha eklendiğini görüyoruz. Kendi de zaten her zaman aynı zamanda şoven milliyetçi olan dinsel gericilik, şoven milliyetçiliğin güç odağı faşist partiyle önümüzdeki onyıllara damgasını vuracak bir iktidar bloğu oluşturmak gayreti içindedir. Dinsel gericilik gibi şoven milliyetçilik de çağımızda burjuva gericiliğinin ayrılmaz bir öğesidir. Gericiliğin bu biçimi de burjuvazinin elinde her zaman etkili bir silah olagelmiştir. Her ülkenin burjuvazisi, emekçileri kontrol altında tutmak, bilincini bulandırmak, emekçileri milliyet esasına göre bölmek, toplumda milli duyguları kabartarak bunu kendi sınıfsal çıkarları doğrultusunda kullanabilmek için, milliyetçi gericiliği ihtiyaç duyduğu her durumda kullanmıştır.

Türkiye'de, sosyal uyanış ve mücadele ile belirlenen 1960'lı yıllardan itibaren, gericiliğin bu iki türü, dinsel gericilik ile şoven milliyetçilik, emperyalizm ve işbirlikçi burjuvazi tarafından bir arada ve içiçe kullanıldı. Sosyal uyanışa ve mücadeleye karşı bir barikat, daha genel planda devrime karşı birer dalga kıran olarak.

Bugünün Türkiye'sinde ise sorun bunun ötesine geçmiştir. Artık bu iki uç gerici siyasal akım birlikte, Türkiye'nin bugününü ve geleceğini belirlemek iddiasındadır. Halen dinsel gericiliğin toplanma odağı AKP ile şoven milliyetçiliğin bayraktarı MHP arasında kurulmuş ittifak, böyle bir perspektifle hareket etmektedir. Bu iki uç gericilik odağı, Türkiye'nin önümüzdeki onyıllarını birlikte belirlemek hevesi içindeler. Gündemdeki anayasa referandumunu da bu hedef doğrultusunda bir önemli dönemeç olarak ele alıyorlar.

Dinsel gericilik ya da şoven milliyetçilik, burjuvazini elinde ne denli işlevli silahlar olurlarsa olsunlar, nispeten güçlü ve istikrarlı bir burjuva düzende, önplana çıkmaları, hele de toplumsal-siyasal yaşamı belirleyecek bir konuma ulaşmaları genel olarak tercih edilmez. Bu gerici akımları alt sınıfları denetim altında tutmak için her halükarda etkili biçimde kullanılırlar. Ama burjuvazi, çok zorunlu kalmadıkça, kendi sınıf egemenliğini görünüm olarak daha modern, az çok demokratik biçimler içinde tutmaya ve sunmaya çalışır. Türkiye'nin kapitalist düzeni bugün bunu yapamaz duruma düşmüştür. Bu önemli olgusal durum, gerçekte düzenin siyasal ve moral iflasını göstermektedir.

Bir önceki parti kongresinin (*2012'de toplanan TKİP IV. Kongresi*) de önemle vurguladığı gibi, düzen bu noktaya bir rastlantı ya da beklenmedik bir sapmanın sonucu olarak değil, fakat açık ve anlaşılır bir tarihsel evrimin ürünü olarak gelmiştir. Bunu gözönünde bulundurmak, doğru devrimci politika bakımından bugün özellikle önemlidir. (*TKİP IV. Kongresi'nin sözkonusu değerlendirmesini ekte ayrıca sunuyoruz…*)

Kemalist devrim ve dinsel gericilik

Türkiye'de burjuvazi Milli Kurtuluş Savaşı üzerinden gelişen sınırlı bir burjuva devrimiyle iktidarın hakim gücü haline geldi. Çok özel tarihi koşulların olanaklı kıldığı bir durumdu bu. Dağılan imparatorluğun kalıntıları içinden ağırlıklı olarak Türklerin ve Kürtlerin yaşadığı alanlarda tutunmak başarısı, yani Milli Kurtuluş Savaşı'nın zaferi, buna önderlik eden burjuva kadrolara çok özel bir güç ve inisiyatif kazandırmıştı. Bu sayede, o günün son derece geri, yarı-feodal Türkiye toplumunun olağan gelişimi içerisinde burjuvazi adına kolayca gündeme getirilemeyecek bir takım adımlar atıldı. Hanedanlık tasfiye edilerek Cumhuriyet ilan edildi ve ardından halifelik kaldırıldı. Dini esaslara dayalı eğitime ve hukuka son verildi. Tek elden ve laik esaslara göre yürütülmek üzere eğitim birliğine geçildi. "Türkiye Cumhuriyeti şeyhler, dervişler, müritler, meczuplar memleketi olamaz" denilerek tekke ve zaviyeler kapatıldı. "En hakiki mürşit ilimdir, fendir" denilerek bilim ve bilimsel düşünce yüceltildi. "Fikri hür, vicdanı hür, irfanı hür" kuşaklar

yetiştirmekten sözedildi. Bunları başka bazı reformlar tamamladı.

Bütün bu adımlar, sınıf olarak burjuvaziden çok, onun çıkarları ve ihtiyaçları konusunda sınıfsal bir öngörüye ve tutuma sahip ileri görüşlü burjuva siyasal kadrolar tarafından atıldı, bunu özellikle vurgulamak gerekir. Bu dönemin Türk-Müslüman kökenli burjuvazisi feodal, yarı-feodal geleneksel sınıflarla fazlasıyla içiçe olan, onlardan belirgin özellikler taşıyan, ticari-tefeci nitelikte bir sınıftı. Bu niteliği ile de kapitalist gelişmenin önünü açacak modernleşme adımlarının dolaysız temsilcisi olabilmek, hele de dine ve dinsel gericiliğe karşı belli tutumlar almak yeteneğinden yoksundu.

Kemalist harekette temsil edilen burjuvazinin siyasal temsilcileri, Türkiye'nin modern kapitalist gelişmesinin ihtiyaçları çerçevesinde hareket ettiler. Bunu "muasır medeniyet düzeyine çıkmak" hedefi olarak tanımladılar. Sözkonusu reformlar, Türkiye'nin burjuva gelişmesinin önünü açmak için birer ihtiyaçtı ve Mustafa Kemal'in önderlik ettiği milli burjuva hareketin bunları gerçekleştirebilecek gücü ve kapasitesi vardı. Feodal ve yarı-feodal toprak ağaları ile uzlaşma içinde bulunsa da politik olarak güçlü bir konumda idi, iktidarın dümenini tutuyordu, yeni şekillenmekte olan devlete tam olarak egemendi.

Kemalist burjuvazinin cumhuriyetin kuruluşu esnasında dine getirdiği sınırlamalar esası itibariyle siyasal-kültürel ve idari sınırlamalardı. Dinin iktisadi ve sosyal temeline, bunun taşıyıcısı sınıf ve katmanlara hiçbir biçimde dokunulmadı. Feodal ve yarı-feodal sınıflar, tasfiye edilmek bir yana, egemen sınıf blokunun temel bir bileşeni olarak kaldılar. Bununla birlikte, Cumhuriyet'in kuruluşu sürecinde, kendi ideolojik ve kültürel eğilimlerini, buna dayalı siyasal tercihlerini öne çıkaracak, dayatacak güçten yoksundular. Burjuvaziyi temsil eden siyasal güçler, somutta Kemalist hareket, siyaseten baskın bir konumdaydı ve siyaseten boyun eğmek zorunda kaldılar.

Milli savaşın bütün bir yükünü köylülük çekmişti, ama zaferin köylüye kazandırdığı hemen hiçbir bir şey yoktu. Kemalist hareket, toprak devrimine karşıydı. Buna yönelik eğilim ve potansiyelleri daha ilk adımda boğmuştu. Öşür'ün kaldırılması kapitalist gelişmenin ihtiyaçlarına yönelikti ve köylüden çok büyük toprak sahibi üreticilere yaradı. Bunun yarattığı boşluk ise köylü kitlelerine yönelik modern sömürü yöntemleriyle ikame edildi. Sonuçta köylü binbir yolla soyulup sömürüldü. İhtiyaç duyulan sermaye birikimini yaratmanın, sanayi alanında ilk adımları atmanın yolu burjuvazi için, daha çok da burjuva sınıf devleti için, zorunlu olarak buradan geçmekteydi.

Feodal, yarı-feodal ilişkilerin tasfiye edilmemesi, toprak devriminin yapılmaması, dolayısıyla köylünün özgürleştirilmemesi, dini besleyen güçlü ortaçağ ilişkilerinin sağlamca kalması demektir. İktisadi-sosyal temellerine devrimci bir biçimde vurulmadığı sürece, din toplumdaki etkisini güçlü bir biçimde sürdürür ve bu zemin dinsel gericilik akımlarını besler, döne döne yeniden üretir. Kapitalist gelişmenin etkisi altında yarı-feodal iktisadi ilişkiler zaman içinde dönüşüme uğrasa bile, ortaçağ ideolojisi ve kültürü yığınların, özellikle de köylü yığınlarının bilincinde ağır bir tortu olarak kalır ve onları bin bir bağla tarikatlara, cemaatlere, her biçimiyle dinsel gericiliğe bağlar. Kapitalist gelişmenin yıkıma uğrattığı ve düzensizce kentlere yığdığı dünün köylüleri üzerinden aynı gerici ideolojik-kültürel etki bu kez kentlere taşınır. Köyden kente göçmüş yığınların biriktiği kenar semtlerin bugün dinsel gericiliğin en büyük etki sahaları olmaları bu açıdan rastlantı değildir. Güdük burjuva devriminin bu yığınlarda yaratamadığı köklü ideolojik-kültürel değişimi bu durumda ancak sosyal mücadeleler yaratabilir. İdeolojik-kültürel mücadele değil fakat sosyal mücadele, devrimci sınıf mücadelesi! Bu nokta özellikle önemlidir ve bugünün her türden burjuva, küçük-burjuva laik eğilimleri ile devrimci sınıf bakış açısı arasındaki temel

farkı işaretler.

Türkiye'nin o sınırlı burjuva devrimi sürecinde dinin sosyal temellerine dokunulmadığı gibi, dinin kontrol altına alınıp toplumu yönetmenin bir aracı olarak kullanılması da sorunun bir başka yönüdür. Diyanet İşleri Başkanlığı, halifeliğin kaldırılmasının ve dine getirilen sınırlanmaların ardından kuruldu ve tüm cumhuriyet döneminin en temel ve köklü kurumlarından biri olarak kaldı. Bu kurumun kendisi Türkiye'deki güdük ve güdümlü laikliğin bir kanıtıdır. Laik bir düzende kamu fonları dinsel faaliyetler ve hizmetler için kullanılamaz. Oysa Türkiye'de Diyanet, zaman içinde yüzbini aşan geniş kadrosu ve çok yönlü faaliyeti ile kamu fonlarını tüketen en asalak kurumlardan biri olmuştur. Tahmin edilebileceği gibi AKP iktidarı döneminde bu alanda tüm ölçüler aşılmıştır. Bütçesi artık bir dizi temel bakanlığın bütçesini bile aşmaktadır. Dinci gericilik akımları AKP iktidarı öncesine kadar Diyanetin kaldırılmasını hararetle isterlerdi. Onu devletin elinde dinsel etki alanını kontrol etmenin ve dolayısıyla kendi etkilerini sınırlamanın bir aracı sayarlardı. Ama aynı araç kendi ellerine geçtiğinden beri, halen onu bugüne dek görülmemiş ölçülerde, bu arada adeta resmi bir fetva kurumu olarak en etkin biçimde kullanıyorlar.

Bütün bu söylenenlerden de anlaşılabileceği gibi, bizde dine karşı köklü bir mücadele geleneği, dolayısıyla laiklik mücadelesinin köklü bir tarihsel temeli yok. O günün geri toplumunda atılan adımlar önemli olmakla birlikte, bunlar sınırlı girişimler olarak kalmıştır. Din, devlet ve kamu yaşamından temizlenmemiş, yalnızca sınırlanıp denetim altına alınmıştır. Bundan da önemlisi, yinelemiş oluyorum, dini ve dinsel gericiliği besleyen toplumsal zeminin muhafaza edilmesidir. Köylülüğü ortaçağa bağlayan toplumsal ilişkilerin korunmuş olmasıdır. İktisadi-sosyal temellerine devrimci bir biçimde vurulmadığı sürece, din toplumdaki etkisini güçlü bir biçimde sürdürür ve uygun koşullarda yeniden önplana çıkar. Fransız Burjuva Devrimi feodal mülkiyet ilişkilerine (ki hatırı sayılır bir bölümü bizzat kilise mülkiyeti idi) köklü bir müdahalede bulundu. Bundan dolayıdır ki dinsel etkinin nispeten zayıf ve laikliğin en güçlü olduğu toplumlardan biridir halen Fransa. Oysa bugünün Türkiye'sinde dinsel gericilik burjuvazi adına artık bir iktidar gücüdür. Bu gerçeğin kendisi tam da Kemalist devrimin sınırlarını vermektedir.

Tüm bunlar, o günün o son derece geri toplumunda her şeye rağmen atılabilen adımları küçümsemek anlamına gelmemeli. Tersine, bunların anlamı ve önemi, toplum yaşamında yarattığı izler, günümüz toplumunun bir kesiminde dinsel gericiliğe karşı gösterilen büyük hassasiyet üzerinden bile görülebilir. Bu alanda yapılanlar, dinsel gericiliğin katettiği mesafeye karşı toplumun bir kesiminde günden güne büyüyen Mustafa Kemal sevgisinin denebilir ki en temel nedenidir. Fakat öte yandan, dinsel gericiliğin iktidar konumuna ulaşabilmiş olması gerçeği ile de yüzyüzeyiz bugün ve bu aynı toplumda. İşte bunu anlamak ve açıklamak çabası, bizi gerisin geri cumhuriyetin kuruluşu sırasında dine getirilen sınırlamaların ve laikliğe yönelik adımların sınırlarına götürüyor. İktisadi-sosyal temellerine devrimci bir biçimde vurulmadığı sürece, din ve onun ortaçağ gericiliğinden kök alan ideolojisi ve kültürü, toplumdaki etkisini güçlü bir biçimde sürdürür. Türkiye'nin modern burjuva tarihinin de kendi yönünden kanıtladığı gerçekte budur.

Şunu da eklemek gerekir: 20. yüzyılda, emperyalizm çağında, burjuvazinin en iyi durumda yapabileceği ancak bu sınırlarda olabilirdi. Kaldı ki, ilkin bunu yapanın sınıf olarak burjuvaziden çok, onun kendi sınıflarının çok ilerisindeki ileri görüşlü siyasal temsilcileri olduğunu; ikinci olarak, aşağıdan bir devrim tehlikesi sözkonusu olsaydı eğer, bu kadarının bile hiçbir biçimde

yapılamayacağını unutmamak gerekir.

Cumhuriyetin evrimi ve dinsel gericilik

Tarihsel açıdan temel önemde bir başka gerçeklik var, ki konumuz bakımından asıl önemli olan da budur. Sorun hiç de cumhuriyetin kuruluş sürecindeki adımların sınırlılığında ibaret değildir. Daha da önemli olanı, burjuva sınıf düzeninin, özellikle belirli tarihsel dönüm noktalarında, dinin ve dinsel gericiliğin önünü yeni bir düzeyde açmasıdır. Bu, dünya ölçüsünde burjuva gericiliğinin gösterdiği eğilime de paralel düşen bir tutumdur.

Bu kapsamda dört önemli dönüm noktasında söz edilebilir. Bunlardan ilki, Sovyetler Birliği ve dünya devrimci hareketinin büyük bir güç ve prestijle geride bıraktığı İkinci Dünya Savaşı'nı izleyen dönemdir. İkincisi, Türkiye'de modern sınıflaşma, sosyal uyanış ve kitlesel mücadelelerle belirlenen 1960'lı yıllardır. Üçüncüsü, '70'li yılların büyük bir devrimci yükselişi üzerine gelen faşist 12 Eylül askeri darbesi dönemidir. Ve dördüncüsü, Sovyetler Birliği'nin yıkılışını izleyen yıllarda ve Ortadoğu'ya yeni bir biçim vermek ihtiyacı çerçevesinde emperyalizm tarafından gündeme getirilen "ılımlı islam" projesidir, ki bugünün AKP'si ve Tayyip Erdoğan'ı dolaysız olarak bu projenin ürünleridir.

Cumhuriyet ile birlikte yeni düzenin oturması ve sağlamlaşması daha 1930'ları başında gerçekleşmiş durumdaydı. Buna düzenin sistemli biçimde gericileşmesi, işçi sınıfı, emekçiler ve Kürt halkı karşısında baskıcı bir diktatörlük biçimi alması eşlik etti. Burada dönüm noktası 1926'da gündeme gelen Takrir-i Sükun Kanunu, buna vesile olansa Şeyh Sait isyanıydı. Bu, şeriatçı biçim içinde gerçekte bir Kürt isyanıydı. Cumhuriyet rejimi bu isyanın bastırılmasını işçi sınıfı ve emekçilerin zaten son derece sınırlı olan tüm demokratik hak ve özgürlüklerini tümden boğmanın da bir fırsatına çevirdi. Her türden sendikal örgütlenme ve grev yasaklandı. Her türden hak arama olanağı ortadan kaldırıldı. Komünistlere yönelik operasyonlar birbirini izledi vb. Daha sonra, 1930'ların ikinci yarısında, işçi sınıfına karşı baskıcı yasalar daha da ağırlaştırıldı. Faşist İtalya'dan esinlenerek hazırlanan yeni iş yasaları ile sendika ve grev hakkı yasakları pekiştirildi.

Bu dönemin özgün yönü, siyasal gericilikteki bu yoğunlaşmanın dinsel gericiliği içermemesi, ona dayanmak ihtiyacı duymak bir yana, onu da hedef almasıdır. Bu aynı dönemde dine karşı daha önce gerçekleştirilmiş siyasal ve idari sınırlamaların yasal ve anayasal düzeyde pekiştirildiğini biliyoruz. Kabaca İkinci Dünya Savaşı sonrasına kadar durum buydu.

Dönemin sosyal açıdan tümüyle durgun koşulları, kurulu düzen için dinsel gericiliği özel bir ihtiyaç olmaktan çıkarıyordu. Tersine, laik cumhuriyet biçimi içindeki yeni düzenin oturması ve sağlamlaşması ihtiyacı, bu arada dinsel ideolojik biçimler içinde ortaya çıkabildiğini Şeyh Sait isyanı üzerinden göstermiş bulunan Kürt sorunu, dinsel gericiliğe karşı önlemlerin sıkılaştırılmasını gerektiriyordu. Bu önlemlerin salt siyasal, yasal ve idari önlemler olarak kaldığını, dini besleyen sosyal ilişkilere dokunulmadığını ya da bunun salt isyana eğilimli Kürt feodallerine karşı bir tehdit olarak kullanıldığın da bu arada hatırlatalım.

İkinci Dünya Savaşı sonrası, ilk büyük dönüm noktasıdır. Sovyetler Birliği'nin insanlığı Hitler faşizminden kurtaran bir güç olarak dünyada büyük bir itibara sahip olduğu, devrim dalgasının ve komünizmin dünya ölçüsünde güç kazandığı, Avrupa'nın en önemli ülkelerinde, Fransa'da, İtalya'da, başka bazı ülkelerde komünist partilerin en güçlü partiler haline geldiği, Doğu Avrupa'da devrimci iktidarların kurulduğu, büyük Çin Devrimi'nin başarısının hemen arifesinde bulunduğu, Vietnam, Kore mücadeleleri

vb.'nin yaşandığı bir dönem bu. Dünyada büyük bir devrimci dalga var, Sovyetler Birliği'nin büyük bir itibarı var. Sosyal devrim tehlikesinin büyüdüğü, devrim mücadelelerinin, sömürgeciliği hedefleyen milli kurtuluş mücadelelerinin güç kazandığı böyle bir dönemde, dünya gericiliği için anti-komünizm, devrim düşmanlığı ve buna karşı her türlü gerici güç ve ideolojiden yararlanma çabası özel bir tarzda önplana çıktı.

Savaş sonrasında ve iktidarı DP'ye devretmeden hemen önce, cumhuriyetin kurucusu CHP, imam-hatip okulları, ilahiyat fakülteleri kuruyor, tekke ve zaviyelerle birlikte kapatılmış bulunan türbeleri yeniden açıyor, seçmeli de olsa din derslerini ilk okul müfredatına koyuyor. Tarikat mensubu bir dinciyi alıp başbakan yapıyor ve bu başbakan döneminde DP iktidarıyla birlikte tüm sonuçlarına götürülecek politikaların ilk adımları atılıyor. Bütün bunlar cumhuriyeti kuran partinin iki tarihsel isminden biri olan İnönü döneminde ve liderliğinde yaşanıyor. Tıpkı ABD ile ilk ikili askeri anlaşmaların imzalanması gibi, tıpkı NATO'ya giriş başvurusu gibi. Her zaman vurguladığımız gibi, 1950'lerde iktidarın el değiştirmesi bir "karşı-devrim" değil. Burjuva gericiliğinin yoğunlaşması tam da İnönü önderliğinde ve CHP şahsında başlamıştı, ardından Demokrat Parti tarafından bütün sonuçlarına götürüldü. Cumhuriyetin evriminde illa bir kopuştan söz edilecekse, bu tam da CHP ile başlamış, DP ile sürdürülmüştür. Bunu ihtiyaç haline getiren ise o günün dünya koşulları ile Türkiye kapitalizminin, ona dayanan burjuva sınıf düzeninin kendi öz evrimi, bu evrimin ortaya çıkardığı yeni ihtiyaçlardır. Bu evrim, burjuvazinin ideolojik, siyasal ve kültürel olarak dinsel gericiliğe daha çok ihtiyaç duyması, daha çok başvurması doğrultusunda olmuştur.

DP döneminde dine ve dinsel gericiliğe ardı arkası kesilmeyen tavizler verildi, tarikatlar ve cemaatler hukuken yasak oldukları halde siyaseten meşruluk ve bu zeminde giderek hızla güç kazandılar. DP liderleri olarak Bayar ve Menderes gerçekte birer laik Kemalist idiler, onun sağ kanat temsilcileriydiler. Bunlar uzun yıllar boyunca CHP'nin önemli kadrolarıydı. Hele ki Bayar, denebilir ki CHP'nin "üçüncü adam"ıydı. DP, CHP'nin bölünmesiyle ortaya çıkmış bir partidir, bunu unutmamak gerekir. Burada bu açıdan gerçekte bir süreklilik var. Değişen ise kapitalist düzenin evrimi ve bunun ortaya çıkardığı yeni ihtiyaçlardı. DP, bu ihtiyaçlara en iyi yanıt veren, CHP'nin halk kitleleri nezdinde yıpranmışlığını da istismar ederek sahneye çıkan bir parti oldu. Tıpkı 2000'li yılların değişen koşullarına ve bunun ortaya çıkardığı yeni ihtiyaçlara yanıt vermek üzere AKP'nin sahneye sürülmesi gibi.

DP'nin iktidar yıllarında sosyal durgunluğun esası yönünden değiştiğini söyleyebilecek durumda değiliz. Buna rağmen dine yeni alanlar açılması, tarikatlar ve cemaatler üzerinden dinsel gericiliğin güç kazanması, ilkin sözünü etmiş bulunduğum dünya koşullarının ve ikinci olarak da çok partili rejime geçişin sonucuydu. Resmi tarih çok partili rejime geçişi, demokrasiye geçişin kilometre taşı sayar. Oysa tam da bu sayede demokrasinin en büyük engeli olan dinin ve dinsel gericiliğin önünün açıldığını görüyoruz. Sözüm ona parlamenter yarış, dinin her türden siyasal istismarını ve yeterli oy desteği sağlamak üzere tarikatlara, cemaatlere, aşiret reislerine dayanmayı birlikte getirdi. Bunlara siyasal alanda geniş bir alan açtı. Özgürleşmemiş geniş köylü yığınları önemli ölçüde bunların denetimindeydi ve köylünün oyunu almanın en kolay yolu bunlara dayanmaktan geçiyordu.

İkinci ve asıl büyük kırılma noktası, 1960'lı yıllardır. 1960 sonrası, Türkiye'de kapitalist gelişmenin belli bir düzeye ulaştığı, modern sınıflaşmanın hissedilir hale geldiği ve işçi sınıfının toplumsal bir güç olarak mücadele sahnesine çıktığı bir tarihi dönemdir. Dönemin başında büyük Saraçhane Mitingi ve sonunda 15-16 Haziran büyük işçi başkaldırısı olduğunu hatırlarsak, işçi sınıfı

hareketinin bu dönemki gelişimi konusunda dolaysız bir fikir edinmiş oluruz. Kuşkusuz sosyal uyanış ve mücadelenin tek unsuru işçi sınıfı değildi. Kent ve kır emekçilerinin tüm öteki katmanları da şu veya bu ölçüde aynı gelişmenin bir parçası idiler. Öte yandan bu uyanış ve mücadele içinde sol Türkiye'nin tarihinde ilk kez olarak kitleselleşti ve kitle mücadelelerinin sürükleyici dinamik gücü haline geldi.

Bu dönemin daha başlangıç yıllarında, Amerikalı uzmanların Türkiye'deki somut incelemelerinin ardından hazırladıkları raporun konumuz bakımından önemi, dinci gericiliğin önünün yeni bir düzeyde açılmasının Türkiye'yi yönetenlere hararetle tavsiye edilmesidir. Elbette tam da sosyal uyanışa ve mücadeleye karşı temel önemde bir önlem olarak. Buna Komünizmle Mücadele Dernekleri ile başlandı ve dinci partinin kuruluşu ile devam edildi. 1965 yılında Erzurum'da kurulan Komünizmle Mücadele Derneği'nin başkanının Fetullah Gülen olması, bugünkü gelişmelerin ışığında özellikle önemli ve açıklayıcıdır. Dinci gericilik odağı bu örgütlenmelerin CIA destekli ve güdümlü olduğunu biliyoruz. "Komünizmle mücadele" elbette sosyal uyanışa ve sola karşı mücadele demekti. Türkiye'nin devrimcileri emperyalizme karşı direnirken, bugünün iktidar gücü dinci gericilik, emperyalizmin hizmetinde devrime karşı bir vurucu güç idi. Örneğin, dönemin sonuna doğru, Amerikan 6. Filo'suna karşı kitlesel protestolar, karşılarında organize dinci çeteleri buldular. Devrimcileri Kanlı Pazar'da katledenler bu gerici güruhtu. Bu saldırının başını çekenlerden birinin şu sıra TBMM başkanı olması, sermaye düzeninin nereden nereye geldiğinin de veciz bir özetidir bir bakıma. O dönemde Komünizmle Mücadele Dernekleri, faşist komando kampları, tarikatlar ve cemaatler düzenin yardımcı uzantılarıydı. Bugünse dosdoğru düzenin kendisi haline gelmiş bulunuyorlar ve önümüzdeki onyıllar boyunca da Türkiye'nin kaderine hükmetmek hevesindeler.

Bizzat emperyalizm ve işbirlikçi burjuvazi, bu güçleri sosyal uyanışa ve mücadeleye karşı, bunun siyasal ifadesi olan sola ve devrime karşı besledi, organize etti ve etkili biçimde kullandı. Fakat zaman içinde bu güçler burjuva sınıf düzeninin elinde basit araçlar olmaktan çıktılar ve gelinen yerde ona hükmeden bir gelişme düzeyine ulaştılar. Bunun önünü '50'li yıllarda Bayar ve Menderesler açtılar. '60'lı ve '70'li yıllarda bunu Demireller sürdürdüler. Aynı şeyi '80'li yıllarda Kenran Evrenler ve ardından Turgut Özallar yaptılar. '90'lı yıllarda yeniden Demireller yaptılar. Bu kez dinsel gericiliğin aynı zamanda Kürt ulusal uyanışına karşı kullanılması da sözkonusuydu.

'60'lı yıllardan itibaren dinci ve faşist gerici akımlar, Amerikan tavsiyeleri ve akılları ile çok özel bir tarzda teşvik edildiler, güçlendirildiler ve sol dalgaya karşı kullanıldılar. '60'larda ikisi de ön plandaydı. '70'li yıllarda MHP ön plana çıktı. Şoven milliyetçilik ve onun faşist paramiliter güçleri, o dönemin militan devrimci dalgası karşısında daha işlevseldi burjuva sınıf düzeni için.

'70'li yıllarda, her ne kadar doğru sınıf eksenine oturan bir önderliği yoktuysa da, çok güçlü bir devrimci dalga ve bunun içinde kendini bulmuş güçlü bir devrimci hareket vardı. Bu, burjuvaziyi yeni bir düzeyde gericiliğin bu uç biçimlerine, yani dinsel gericiliğe ve şoven milliyetçiliğe sarılmaya götürdü. Amerikancı 12 Eylül askeri faşist cuntası, Türk-İslam sentezini resmi ideoloji düzeyine çıkardı.

Türkiye'nin dincisi aynı zamanda şoven milliyetçidir, şoven milliyetçisi de aynı zamanda dincidir, bunu yeri geldikçe özellikle vurguluyoruz. MHP'nin '70'li yıllardaki meşhur "Tanrı dağı kadar Türk, Hira dağı kadar Müslüman!" sloganı, bu ikinci durumu veciz biçimde ortaya koymaktadır. Burjuvazinin sosyal uyanışa ve mücadeleye, dolayısıyla sol gelişmeye ve devrimci dalgaya karşı özel bir tarzda teşvik

edilip beslenen dincilik ile şoven milliyetçilik akımları bu ikili özelliğe bir arada sahiptiler. Dincisi milliyetçi, milliyetçisi dinciydi. Bugün birbirleriyle bu kadar kolay buluşmalarının gerisinde aynı zamanda bu var.

12 Eylül faşist askeri cuntası döneminde Türk-İslam sentezi resmi ideoloji düzeyine çıkarıldı ve okul müfredatlarına sokuldu, eğitimin temeli haline getirildi. Tarikatların, cemaatlerin önü açıldı. Mecburi din dersleri konuldu. Alevi köylerine kadar camiler yaygınlaştırılmaya çalışıldı. '70'li yılların büyük devrimci dalgasının yarattığı derin korkular sermaye düzenini dinin ve dinsel gericiliğin önünü yeni bir düzeyde açmaya yöneltti. Din, devrim tehlikesinin panzehiri olarak, devrimin dalgakıranı olarak görüldü, her yönden ve her yolla desteklendi.

Öte yandan faşist 12 Eylül rejimiyle belirlenen 1980'li yılların bir sosyal yıkım dönemi olduğunu, işçi sınıfı ve emekçilerin demokratik haklarından ve hak arama yollarından yoksun bırakılarak sömürü kıskacı içerisine, dolayısıyla yoksulluğa ve yoksunluğa itildiğini biliyoruz. Yoksulluk, yoksunluk, sermayenin o ezici ağırlığı karşısında askeri cunta koşullarıyla belirlenen çaresizlik, dinin yoksul insanlar arasında kolayca güç kazanabileceği bir sosyal-siyasal zemindir. 12 Eylül tam olarak böyle bir dönemdi. Bir yandan emekçiyi yoksulluğun çukuruna ittiler, öte yandan da ona kendi hakkını araması için hiçbir imkan tanımadılar. Çaresiz emekçi bu koşullarda kolayca dinin ve dinsel gericiliğin tuzağına düşer. Dinsel duygu ve düşünce olarak düşer, öbür dünyayı sığınılacak bir alan olarak görür. Dinsel inancı kendi sosyal acılarının uyuşturucusu olarak görür, ki Marks'ın "din halkın afyonudur" sözü bu anlama gelir. Sömürü düzeninin kaynaklık ettiği sosyal acılar öbür dünya avuntusu ile uyuşturulur.

Devrimci dalganın ve genel olarak solun ezildiği bu dönemde önü açılmış bulunan dinsel akımlar bu durumdan en iyi biçimde yararlandılar. Sıradan emekçileri tuzağa düşürmek için her yolu, yöntemi ve olanağı cömertçe kullandılar. Böylece emekçiler, duygu ve düşünceden öteye, sosyal ve siyasal olarak da dinsel gericiliğin ağına düştüler. 12 Eylül 1981'den 13 sene sonra, 1994 yılında İstanbul belediye başkanlığını Refah Partisi aldı. Bu, Tayyip Erdoğan'ın belediye başkanı olarak siyaset sahnesine çıkışıdır. 12 Eylül'ün ektiği tohumların verdiği meyve de diyebiliriz buna.

Böylece '90'lı yıllardaki büyük dönemece gelmiş oluyoruz. Bu dönemde dinin ve dinsel gericiliğin Kürt ulusal uyanışına karşı özel bir tarzda ve bizzat devlet eliyle kullanıldığını biliyoruz. Bunu aynı dönemde emperyalist ve siyonist merkezlerde hazırlanan "ılımlı islam" projesi tamamladı.

Dünyada, özel olarak Türkiye'de dinsel gericiliğin güç kazanmasının gerisinde başından itibaren emperyalizm, özellikle de Amerikan emperyalizmi var. '60'lı yıllardan itibaren Türkiye'de dinci parti gerekli düşüncesi CİA uzmanlarının hazırladığı raporun önerisiydi. '70'li yıllarda "Yeşil kuşak" projesi, Sovyetler Birliği'ni kuşatmaya yönelik emperyalist bir politika ve plandı. Amaç İslami dinsel gericiliği komünizme karşı etkili bir silah olarak kullanmaktı. Ha keza, 12 Eylül cuntasının arkasında Amerikan emperyalizmi vardı ve bunun dinin önünün en çok açıldığı bir tarihsel dönem olduğunu biliyoruz.

Bütün bunları '90'lı yıllarda "ılımlı İslam" projesi tamamladı. Yine Amerikan emperyalizminin bir projesidir. Bu proje çerçevesinde Tayyip Erdoğan, daha henüz İstanbul belediye başkanı iken, geleceğin "ılımlı İslami lideri" olarak CİA uzmanları tarafından hazırlanmaya başlandı. Amerikan büyükelçilikleri, konsoloslukları onunla özel ilişkiler kurdular, güç, cesaret ve yön verdiler. Bu ilişkilerin ve çabaların bir sonucu olarak, AKP, bugün bütün açıklığı ile ortaya çıktığı gibi, emperyalizmin ve siyonizmin bir proje partisi olarak gündeme geldi ve çok geçmeden iktidar gücü düzeyine ulaştı.

(Devam edecek…)

Sosyalizm, sınıf partisi ve din

V. İ. Lenin

(Lenin'in din üzerine çok bilinen en önemli iki makalesinin kısaltılmış biçimidir...)

Sosyalizm ve din

Bugünkü toplum tamamen işçi sınıfının muazzam kitlelerinin, nüfusun toprak sahibi ve kapitalist sınıflarına mensup çok küçük bir azınlığı tarafından sömürülmesi üzerine kuruludur. Bu köleci bir toplumdur, çünkü ömürleri boyunca sermaye için çalışan "özgür" işçilerin ancak, kâr üreten kölelerin geçimi için, kapitalist köleliği güvence altına almak ve ebedileştirmek için gerekli yaşam araçlarına "hakları vardır".

İşçilerin iktisaden ezilmesi kaçınılmaz olarak her türden politik baskıya ve sosyal aşağılanmaya, kitlelerin manevî ve ahlaki yaşamının kabalaşmasına ve dumura uğramasına yol açar ve bunu üretir. İşçiler iktisadi kurtuluşları uğruna [mücadele için] az çok politik özgürlük kazanabilirler, fakat sermayenin iktidarı devrilmedikçe hiçbir özgürlük onları sefaletten, işsizlikten ve baskıdan kurtaramaz. Din, her yerde ve her durumda, sürekli başkaları için çalışmayla, yoksunluk ve yalnızlıkla ezilen halk kitleleri üzerinde manevi baskının bir türüdür. Sömürücülere karşı mücadelede sömürülen sınıfların acizliği, doğayla mücadelesinde yabanılın aczinin tanrılara, şeytana, mucizeye ve benzeri şeylere inanca yol açtığı gibi, aynı şekilde kaçınılmaz olarak öbür dünyada daha iyi bir yaşam inancını üretir. Yaşamları boyunca çalışan ve sıkıntı çekenlere din, alçakgönüllülük ve sabır göstermeyi öğretir ve cennet ödülü umuduyla avutur. Başkalarının emeğiyle yaşayanlara ise, iyilik yapmayı öğretir, böylece onlara tüm sömürücü varlıklarının oldukça ucuz bir savunusunu sunar ve ilahi cennetmekân için uygun fiyata giriş kartı satar. Din halkın afyonudur. Din, sermayenin kölelerinin insani görünümlerini ve azbuçuk insan onuruna yaraşır bir yaşam taleplerini içinde boğdukları bir tür manevi alkoldür.

Ancak, köleliğinin bilincine varmış ve kurtuluşu için mücadeleye kalkmış köle, artık yan yarıya köle olmaktan çıkmıştır. Büyük sanayinin eğittiği, kent yaşamının aydınlattığı sınıf bilinçli modern işçi, dini önyargıları elinin tersiyle silkip atar, cenneti papazlara ve burjuva yobazlara bırakıp, burada yeryüzünde kendisine iyi bir yaşam elde etmek için mücadele eder. Modern proletarya, dini karanlığa karşı mücadelede bilime başvuran ve işçileri yeryüzünde daha iyi bir yaşam için gerçek mücadelede kaynaştırarak öbür dünyada yaşam inancından kurtaran sosyalizmin safına geçer.

Din özel bir mesele olmalıdır -sosyalistlerin dine karşı tavrı genellikle bu sözlerle ifade edilir. Fakat bu sözcüklerin anlamı, yanlış anlamalara yol açmamaları için tam olarak belirlenmelidir. Biz, dinin devlet karşısında özel mesele olmasını talep ediyoruz, fakat dini kendi partimiz karşısında özel mesele olarak asla değerlendiremeyiz. Devletin dinle hiçbir ilgisi olmamalıdır, dini cemaatler devlet iktidarıyla bağıntılı olmamalıdır. Herkes, herhangi bir dine inanmakta ya da hiçbir din tanımamakta, yani ateist olmakta tamamen serbest olmalıdır, ve genel olarak her sosyalist de öyledir. Vatandaşlık haklarında, dini inançlarca belirlenen herhangi bir fark tamamen gayri-caizdir. Resmi belgelerde, vatandaşların hangi mezhebe mensup olduğunun belirtilmesine dahi mutlaka son verilmelidir. Bir devlet kilisesine bağış olmamalı, aynı düşüncede vatandaşların resmi makamlardan bağımsız tamamen özgür cemaatleri olması gereken kiliselere ya da dini cemaatlere devlet araçlarından bağış olmamalı.

(...) Kilisenin devletten tamamen ayrılması - sosyalist proletaryanın bugünkü devletten ve bugünkü kiliseden talebi budur.

Rus Devrimi politik özgürlüğün vazgeçilmez unsuru olarak bu talebi gerçekleştirmek zorundadır. (...)

Sosyalist proletaryanın partisiyle ilgili olarak din özel mesele değildir. Partimiz, işçi sınıfının kurtuluşu için sınıf bilinçli, ileri savaşçıların bir birliğidir. Böyle bir birlik, sınıf bilincinin yokluğu karşısında, cehalet ve dini inanın obskürantizmi karşısında kayıtsız davranamaz ve davranmamalıdır. Dini karanlığa karşı saf düşünsel ve yalnızca düşünsel silahlarla, basınımızla, sözümüzle mücadele etmek için, kilisenin devletten tamamen ayrılmasını talep ediyoruz. Birliğimizi, Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi'ni, başka şeylerin yanı sıra tam da, işçilerin her türlü dini aptallaştırılmasına karşı böyle bir mücadele için kurduk. Bizim için düşünsel mücadele özel mesele değildir, aksine tüm partinin, tüm proletaryanın meselesidir.

Bu böyleyse, neden programımızda ateist olduğumuzu açıklamıyoruz? Hıristiyanların ve tanrıya inananların Partimize girmesini neden yasaklamıyoruz?

Bu soruya yanıt, din sorununun burjuva-demokrat ve sosyal-demokrat konuşu arasındaki son derece önemli bir farkı netleştirecektir.

Programımız tamamen bilimsel bir dünya görüşüne, materyalist dünya görüşüne dayanmaktadır. Bu yüzden programımızın yorumu, zorunlu olarak dini karanlığın gerçek tarihi ve iktisadi köklerinin açıklığa kavuşturulmasını da kapsar. Propagandamız zorunlu olarak ateizmin propagandasını da kapsar. (...)

Fakat bunu yaparken asla kendimizi, dini sorunu, burjuvazinin radikal demokratlarında sık sık rastlandığı gibi, soyut, idealistçe, "rasyonellik uğruna", sınıf mücadelesinin dışında koymaya kaptırmamalıyız.
İşçi kitlelerinin sınırsızca ezilmesi ve hayvanlaştırılması üzerine kurulu bir toplumda, dinsel önyargıların salt propagandist yollardan yok edilebileceğine inanmak saçma olurdu. Dinin insanlık üzerindeki baskısının sadece, toplum içindeki iktisadi baskının ürünü ve yansıması olduğunu unutmak burjuva darkafalılık olurdu. Proletarya kapitalizmin karanlık güçlerine karşı kendi mücadelesiyle aydınlatılmazsa, hiçbir broşürle, hiçbir propagandayla aydınlatılamaz. (...)

Neden programımızda ateizmimizden söz etmediğimizin ve etmememiz gerektiğinin sebebi budur; eski önyargıların şu ya da bu kalıntısını korumuş olan proleterlerin Partimize yaklaşmasını neden yasaklamadığımızın ve yasaklamamamız gerektiğinin nedeni budur. Bilimsel dünya görüşünü hep propaganda edeceğiz, herhangi bir "hıristiyan"ın tutarsızlığıyla mücadele etmek bizim için kaçınılmazdır; ama bu asla, din sorununun, kesinlikle haketmediği birinci sıraya oturtulması gerektiği, her türlü politik önemini hızla yitiren ve bizzat iktisadi gelişmenin seyriyle hızla hurdalığa atılacak olan üçüncül düşünceler veya kuruntular uğruna, gerçekten devrimci mücadelenin, iktisadi ye politik mücadelenin güçlerinin parçalanmasına izin vermek gerektiği anlamına gelmez.

Gerici burjuvazi her yerde, kitlelerin dikkatini, -devrimci mücadelesinde birleşen tüm Rusya proletaryasının çözümünü şimdi pratik olarak ele aldığı- gerçekten önemli ve temel iktisadi ve politik sorunlardan, dinsel alana kaydırmaya çalıştı ve şimdi bizde de buna çalışıyor. (...) Her halükârda biz onun karşısına, proleter dayanışmanın ve bilimsel dünya görüşünün sakin, ısrarlı ve sabırlı, tali görüş ayrılıklarının her türlü abartılmasından uzak propagandasını çıkaracağız. (...)

Aralık 1905

*(**Seçme Eserler, Cilt: 11**,*
İnter Yayınları, s.434-38)

İşçi partisinin din konusunda tavrı üzerine

(...) Sosyal-demokrasi tüm dünya görüşünü bilimsel sosyalizm üzerinde, yani Marksizm üzerinde inşa eder. Marksizmin felsefi temelini, gerek Marx'ın gerekse de Engels'in tekrar tekrar açıkladıkları gibi, Fransa'da XVIII. yüzyılın ve Almanya'da Feuerbach'ın materyalizminin (XIX. yüzyılın ilk yarısı) tarihsel geleneklerini tamamen devralmış olan diyalektik materyalizm

oluşturur, kesinlikle ateist olan ve her türlü dine karşı mutlak düşman bir materyalizm. Marx'ın el yazması halinde okuduğu Engels'in tüm "Anti-Dühring"inin, materyalist ve ateist Dühring'i, dine ve din felsefesine açık kapı bıraktığı için, materyalizminin tutarsızlığıyla suçladığını anımsatalım. Ludwig Feuerbach ile ilgili eserinde Engels'in, onu, dini ortadan kaldırmak için değil, aksine dini yenilemek, yeni, "daha yüce" bir din icat etmek için vs. mücadele etmiş olmakla suçladığını anımsatalım. "Din halkın afyonudur" - Marx'ın bu veciz sözü, din sorununda Marksizmin tüm dünya görüşünün köşetaşıdır. Marksizm günümüzün bütün dinlerini ve kiliselerini, bütün ve her türlü dini örgütleri daima sömürünün korunmasına ve işçi sınıfının uyuşturulmasına hizmet eden burjuva gericiliğin organları olarak görür.

Ancak Engels aynı zamanda, sosyal-demokrasiden "daha sol" ya da "daha devrimci" olmak ve dine karşı bir savaş ilanı anlamında doğrudan ateizmin benimsenmesini işçi partisinin programına almak isteyen kişilerin girişimlerini tekrar tekrar mahkûm etti. 1874'te, Londra'da göçmen olarak yaşayan Komün mültecilerinin, Blanquistlerin ünlü manifestosunu tartışırken Engels, onların dine karşı gürültülü savaş ilanını bir aptallık olarak ele alır ve böyle bir savaş ilanının, dine ilgiyi yeniden canlandırmak ve dinin gerçekten sönümlenmesini zorlaştırmak için en iyi araç olduğunu belirtir. Engels Blanquistleri, sadece işçi kitlelerinin sınıf mücadelesinin, proletaryanın en geniş katmanlarını çok yönlü bir şekilde sınıf bilinçli ve devrimci bir toplumsal ***pratiğin*** içine çekerek, ezilen kitleleri gerçekten dinin boyunduruğundan kurtaracak durumda olduğunu, buna karşılık dine karşı savaşı işçi partisinin politik görevi ilan etmenin anarşist bir lafazanlık olduğunu anlayacak durumda olmamakla suçlar. Ve 1877 yılında, filozof Dühring'in idealizme ve dine en ufak tavizlerini acımasızca eleştirdiği "Anti-Dühring"de Engels, Dühring'in, sosyalist toplumda dinin yasaklanması gerektiği yönündeki güya devrimci düşüncesini en az o kadar kesin mahkûm eder. Dine böyle bir savaş ilan etmek, der Engels, "Bismarck'ı fazlasıyla Bismarcklamak", yani dincilere karşı Bismarck'ın mücadelesinin aptallığını tekrarlamak demektir (kötü ünlü "kültür mücadelesi", yani Bismarck'ın yetmişli yıllarda Alman Katolik Partisi "Merkezce karşı, katolizmi polisçe izlettirerek yürüttüğü mücadele). Bu mücadeleyle Bismarck katoliklerin militan dinciliğini sadece ***sağlamlaştırdı***, gerçek kültür davasına sadece zarar verdi, çünkü politik ayrılıklar yerine dinsel ayrılıkları ön plana çıkardı ve böylece işçi sınıfının bazı katmanlarıyla demokrasinin dikkatini sınıf mücadelesinin ve devrim mücadelesinin acil görevlerinden, gayet yüzeysel ve burjuvaca yalancı anti-klerikalizm yönüne saptırdı. Ultra devrimci olmak isteyen Dühring'i, Bismarck'ın aptallığını bir başka biçimde tekrarlamaya kalkmakla suçlayan Engels, işçi partisinden, dine karşı politik bir savaş macerasına atılmayı değil, sabırla proletaryayı örgütleme ve aydınlatma üzerinde çalışma yeteneği talep etti, çünkü bu dinin sönümlenmesine yol açacaktı. Bu bakış açısı Alman sosyal-demokrasisinin etine kemiğine işlemiştir, ve böylece örneğin Cizvitlere özgürlüğü, Almanya'da onlara izin verilmesini, şu ya da bu dine karşı tüm polisiye önlemlerin kaldırılmasını savunmuşlardır. "Dinin özel mesele ilan edilmesi", Erfurt Programının (1891) bu ünlü maddesi, sosyal-demokrasinin bu politik taktiğini saptamıştır.

Bu arada bu taktik artık şablon haline geldi, artık Marksizmin ters yönde, oportünizm yönünde yeni bir tahrifini üretti. Erfurt Programının prensibi, biz sosyal-demokratların, partimizin dini özel mesele olarak ***gördüğü***, sosyal-demokrat olarak bizler için, parti olarak bizler için dinin özel mesele olduğu anlamında yorumlanmaya başlandı. Bu oportünist görüşe karşı doğrudan polemiğe girmeden Engels, doksanlı yıllarda ona kararlılıkla karşı çıkmayı gerekli gördü, polemik tarzında değil, pozitif tarzda. Ve Engels bunu altını bilerek çizdiği bir açıklama biçiminde yaptı: sosyal-demokrasi dini ***devlet karşısında*** özel mesele olarak görür, ama asla kendisinin, Marksizmin, İşçi Partisi'nin karşısında değil.

Marx ve Engels'in din sorunundaki beyanlarının yüzeysel tarihi budur. Marksizmi

özensizce ele alan kişiler için, düşünmeyi bilmeyen ya da düşünmek istemeyen kişiler için bu tarih, Marksizmin anlamsız bir çelişkiler ve yalpalamalar yumağıdır: bir "tutarlı" ateizm ve din karşısında "hoşgörü" bulamacı, tanrıya karşı devrimci savaşla, inanlı işçilere "yaltaklanma" korkakça isteği, onları ürkütme endişesi arasında "ilkesiz" bir yalpalama vs.'dir. Anarşist lafazanların literatüründe Marksizme karşı bu türden çıkışlar bulunabilir.

Ancak Marksizm konusunda ciddi bir tavır takınmayı, onun felsefi temellerini ve uluslararası sosyal-demokrasinin deneyimlerini iyice düşünmeyi bir ölçüde başarabilenler, Marksizmin din karşısında taktiğinin tamamen tutarlı ve Marx'la Engels tarafından baştan sona temelli düşünülmüş olduğunu, acemilerin ya da kara cahillerin yalpalama sandıkları şeyin, diyalektik materyalizmden çıkan dolaysız ve kaçınılmaz bir sonuç olduğunu kolayca göreceklerdir. Marksizmin din karşısında görünürdeki "itidali"nin, "ürkütmeme" vs. isteği bağlamında sözümona "taktik" düşüncelerle açıklanabileceğini sanmak temelden yanlış olurdu. Tersine, Marksizmin politik çizgisi bu sorunda da, onun felsefi temelleriyle ayrılmaz biçimde bağlıdır.

Marksizm materyalizmdir. Ve materyalizm olarak, aynı XVIII. yüzyıl Ansiklopedistlerinin materyalizmi gibi ya da Feuerbach'ın materyalizmi gibi, dine karşı amansız bir düşmanlık içindedir. Bu kesin. Fakat Marx ile Engels'in diyalektik materyalizmi Ansiklopedistlerden ve Feuerbach'tan daha ileriye gider, çünkü o materyalist felsefeyi tarih ve toplumbilimleri alanına uygular. Dinle mücadele etmeliyiz. Bu, ***tüm*** materyalizmin ve dolayısıyla Marksizmin de abc'sidir. Fakat Marksizm abc'de durup kalmış bir materyalizm değildir. Marksizm daha ileriye gider. Şöyle der: dine karşı mücadele etmeyi ***bilmek*** gerek, bunun için ise inanın ve dinin kökenini kitlelere ***materyalist*** tarzda açıklamak gerekir. Dine karşı mücadele, soyut ideolojik bir vaazla sınırlanmamalıdır, böyle bir vaazla aynı kapıya çıkmasına izin verilmemelidir; bu mücadele, dinin sosyal köklerinin ortadan kaldırılmasına yönelik sınıf hareketinin somut pratiğiyle bağıntılandırılmalıdır. Din neden kent proletaryasının geri katmanları içinde, yarı-proletaryanın geniş katmanları içinde ve köylü kitlesi içinde tutunuyor? Halkın cahilliği sonucunda, diye yanıt verir burjuva ilerlemeci, radikal ya da burjuva materyalist. O halde: kahrolsun din, yaşasın ateizm, ateist görüşlerin yayılması bizim temel görevimizdir. Marksist şöyle der: bu yanlıştır. Böyle bir anlayış yüzeysel, burjuva darkafalı bir kültür taşıyıcılığıdır. Böyle bir anlayış dinin köklerini yeterince özenli, materyalistçe değil, idealistçe açıklıyor. Modem kapitalist ülkelerde bu kökler esas olarak ***sosyal*** niteliklidir. Emekçi kitlelerin sosyal ezilmişliği, çalışan sıradan insana her gün ve her saat, savaş, deprem vs. gibi bütün olağanüstü olaylardan bin kez daha çok en korkunç sıkıntılar ve dehşetli acılar yaşatan kapitalizmin kör gözüm hareket eden güçleri karşısında onun görünürdeki tamamen acizliği - bugün dinin en derin kökleri burada aranmalıdır. "Korku tanrıları yarattı". Sermayenin kör gözüm hareket eden güçleri, halk kitleleri tarafından önceden görülemeyeceği, proleterleri ve küçük mülk sahiplerini adım başı tehdit eden ve üzerlerine "aniden", "beklenmedik biçimde", "tesadüfen" yıkım, çöküş, dilencilere, yoksullara, fahişelere dönüşme felaketini yağdırabileceği ve gerçekten de bütün bunları yaptığı için kör gözüm hareket eden güçleri karşısında duyulan korku - eğer materyalizmin abc'siyle yetinmek istemiyorsa bir materyalistin gözönüne alması gereken bugünkü dinin ***kökü*** budur. Kapitalist angaryanın yıprattığı, kapitalizmin kör gözüm hareket eden yıkıcı güçlerine bağımlı kitlelerin içinden bu kökü, bizzat bu kitleler, dinin bu ***köküne***, bütün biçimleriyle ***sermayenin egemenliğine*** karşı birleşik, örgütlü, planlı, bilinçli biçimde mücadele etmeyi öğrenmedikçe hiçbir aydınlatıcı broşür çıkarıp atamayacaktır.

Buradan dine karşı aydınlatıcı broşürlerin zararlı ya da gereksiz olduğu sonucu mu çıkar? Kesinlikle hayır. Buradan bambaşka bir sonuç çıkar. Buradan, sosyal-demokrasinin ateist propagandasının onun temel görevine: sömürülen ***kitlelerin*** sömürücülere karşı sınıf mücadelesini geliştirmeye ***tabi*** olması gerektiği sonucu çıkar. (...)

Mayıs 1909

*(**Seçme Eserler, Cilt: 11**,*
İnter Yayınları, s.439-450)

Devrimci sınıf hareketi için...

Öncüleri şahsında sınıfın ayrışma ve taraflaşma ihtiyacı

Devrimci bir sınıf hareketi yaratabilmenin sorunlarına yoğunlaşma ihtiyacının arttığı bir dönemden geçiyoruz. Burjuva sınıf iktidarının içeride ve dışarıda yaşadığı sorunlar ve bunalım atmosferinin ortaya çıkarttığı tablo, bu tablonun işçi sınıfını saflarında biriktirdiği mücadele potansiyeli, bunu temel bir ihtiyaç haline getiriyor.

Topluma dayatılan boğucu-gerici atmosferin ortaya çıkarttığı çok yönlü sonuçlar karşısında sınıf merkezli bir çıkış yaratabilme ve sınıf hareketini devrimci bir temelde kucaklayabilme ihtiyacı, öznel müdahalelere kritik bir mahiyet kazandırmış durumda. Geçtiğimiz aylarda gerçekleşen sınıf eylemleri yüklenilmesi gereken halkayı gösteriyor.

Sermaye düzeninin krizi, bunun koşulladığı ekonomik, sosyal ve siyasal saldırılar, işçi sınıfı cephesinde öfke birikimine ve çıkış arayışına yol açıyor. Farklı sektör ve fabrikalarda yer yer anlamlı çıkışlar olarak yaşanan eylemsel süreçler mücadele potansiyeli açısından önemli bir birikimi ifade ediyor. Ağırlaşan çalışma ve yaşam koşullarına karşı "kendiliğinden" olarak nitelendirebileceğimiz eylemlerin deneyimlerinden öğrenen, dolayısıyla sınırlılıklar taşıyan bir sınıf hareketi tablosuyla karşı karşıyayız. Buna müdahale edebilmek, hareketin öne çıkarttığı öncülere devrimci sınıf bilinci üzerinden gerçekleştirilecek müdahaleler ile olanaklı olabilir.

Sınıfın ana gövdesi, yıllardır yaşanan süreçler sonucu burjuva gericiliğinin çok yönlü etkisi altında. Giderek ağırlaşan sorunlar tablosu ile bu tablo karşısında verilen refleksler arasındaki çelişki giderek çözümlenmek zorunda, ki son eylemlilikler de bunu anlatıyor. Ve deneyimler, bu çelişkinin çözülmesi sürecinde devrimci müdahalenin kritik önemini birçok vesileyle ortaya koymuş bulunuyor.

Devrimci sınıf çalışmasının deneyimleri üzerinden de ifade edilebilecek bu süreç, atılması gereken adımları göstermesi açısından önemli bir yerde duruyor. Greif direnişi, metal fırtına ve son EMİS süreci, birçok yönüyle önemli dersler ortaya çıkartmış bulunuyor.

Greif direnişi, somut sorunlar ekseninde pratik müdahale gerçekleştiren devrimci işçilerin çabasının yaratabileceği sonuçları ortaya koydu. Metal fırtınada sürecin öne çıkarttığı öncü işçilere müdahalenin kritik önemi görüldü. Aynı şeyi EMİS kapsamındaki fabrikalarda yaşanan süreç üzerinde de ifade edebiliriz. İşçilerde öfke ve mücadele potansiyeli giderek artmakta, fakat bunu bütünleyebilecek bir örgütlenme, bu örgütlenmeyi yönlendirebilecek öncü-devrimci işçilerin nitelik ve nicelik olarak zayıflığı sürecin sonucunu belirlemektedir.

Bugün sınıf kitleleri gericiliğin etkisi altında olsalar da, biriken sorunların yarattığı tablo ile hareketsizlik arasındaki çelişkinin çözülmesi ihtiyacının yakıcılığını hissediyorlar. Harekete geçtiklerinde ise, bir biçimde öne çıkan öncü işçilerin niteliği ve müdahalesi belirleyici bir rol oynuyor.

Devrimci sınıf çalışmamızın deneyimleri üzerinden bu temel önemde gerçeği birçok vesileyle vurguladık. Sermaye düzeninin işçi sınıfının etrafına ördüğü ideolojik-politik

duvarlar ancak sınıfın kendi gündemleri ve talepleri ekseninde hareket etmesi ile parçalanabilir. Sınıfın hareket geçmesi isabetli öncü mücadeleler ile yaşam bulabilir.

Devrimci sınıf çalışması bu temel önemde gerçek ve ihtiyaç üzerinden hedeflerini belirlemek, bunu devrimci sınıf politikası bütünlüğü üzerinden anlamlandırmak durumundadır.

İşçi sınıfını sermaye düzeni karşısında bağımsız devrimci sınıf politikası etrafında taraflaştırabilmek, sınıfı ayrıştırmak noktasında yapılabileceklere bağlıdır. Burjuvazinin çok yönlü gerici kuşatmasının parçalanması sınıfın saflarında devrimci bir taraflaşmayı yaratmakla mümkündür. Bu saflaşma öncelikle eylemlerin öne çıkarttığı öncü işçiler şahsında yapılabilmelidir.

Devrimci sınıf çalışması, geniş sınıf kitlelerine düzen gerçeğine ilişkin sözünü söylemeli, sınıfın bütününü hedefleyen bir politik-pratik çizgi izlemeli ama bunu ayrıştıracak, devrimci bir sınıf hareketinin olanaklarını biriktirecek bir bakış ve çaba ile gerçekleştirebilmelidir. Gelişen süreçlere bu eksende müdahale temel bir yerde durmalıdır. Tek tek fabrikalara, bir bölgeye ya da işkoluna müdahalenin başarısı, o alandaki öncülerin ne kadar taraflaştırılabildiğine bağlıdır. Öncüleri şahsında taraflaşmanın yarattığı birikim, sınıfın biriken mücadele isteği ve potansiyelinin kolektif bütünlüğünü kurmak için önemli imkanlar sunacaktır.

Metal fırtına sürecinde ortaya çıkan mücadele potansiyeli, bu potansiyeli devrimci bir sınıf mücadelesinin basamakları haline getirebilmek, örneğin Renault'ta, Tofaş'ta, sektörün diğer temel fabrikalarında öncüleri devrimci sınıf politikası etrafında ne kadar kenetleyebildiğimize bağlıdır. Ya da yakın süreçte EMİS fabrikalarında anlamlı bir mücadele gücü ortaya konuldu. İşçiler, kapitalist patronların, sermaye devletinin ve sendikal bürokrasinin karşısına kararlı bir mücadele ile çıktılar, her fırsatta kararlılıklarını ortaya koydular. Fakat bir noktadan sonra daha ileriye gidebilecek bir enerji ortaya çıkartamadılar. İmzalanan sözleşmeye, hayata geçirilen saldırılara tepki halen varolmakla birlikte, kazanım için daha güçlü bir irade ortaya koyabilmek, devrimci sınıf çalışmasının müdahalesinin fabrikalarda dayanak noktalarını yaratabilmesinden geçiyor. Bu ise fabrikalarda sürece müdahale ile birlikte bu müdahale üzerinden ileri çıkan öncüleri kazanma, yani devrimci politikanın tarafı haline getirme çabası demektir.

Öncüleri kazanabilmek, bu temelde tanımlanan ayrışmayı yaratabilmek, tutarlı, sistemli ve kararlı bir müdahaleyi gerektirir. Sınıfın öncülerinin bilincini devrimci sınıf politikası ekseninde geliştirme çabası, sözünü dosdoğru söyleyen tutarlı bir günübirlik müdahale, mevcut atmosferin geriletici ya da sınırlandırıcı yanlarına takılmamak ve ilkesel bakışı kaybetmemek büyük bir önem taşımaktadır. Düzen, devlet, gericilik, savaş, şovenizm, sendikal bürokrasi vb. konularda ilerici-öncü işçilerin yaşadığı her kafa karışıklığı, sınıf hareketinin kendini daha güçlü ortaya koyacak bir gelişim yaşamasını zora sokmaktadır.

Varolan atmosfer devrimci politik müdahalenin sözünü söylemesini güçleştirebilir, yarattığı etki sınırlı kalabilir. Fakat devrimci bir sınıf hareketi yaratma çabası bu zorluklarla başetme ve devrimci bir taraflaşma yaratma konusunda söz ve eylem bütünlüğü oluşturabildiği oranda başarı kazanacaktır. Önemli olan sınıfın hareketi değil fakat devrimci hareketidir. Devrimci sınıf çalışmasının ana hedefi budur. Ötesi günü kazanmak fakat geleceği kaybetmek anlamına gelir.

Sendikal bürokrasiye karşı sistemli mücadele

Bugün her türden gerici-milliyetçi ideoloji işçi sınıfının üzerine büyük bir ağırlık olarak çökmüş durumda. Sınıfın önemli bir kesimi burjuva dünya görüşü ve politikasının etkisi altında. Bu etki sermaye adına işçi sınıfını içerden denetleyen sendikal bürokratik mekanizmalar eliyle ayrıca tahkim ediliyor. Sendikalar büyük ölçüde sermaye düzeninin eklentisi haline dönüştürülmüş bulunuyor.

Sınıf cephesinde mevcut sendikal düzene yönelen kimi eylemli tepkiler, gerek işbirlikçi-ihanetçi sendikal çeteler, gerek icazetçi bürokrat sendikacılar, gerekse sermaye sınıfı ve devletinin çeşitli yol ve yöntemleriyle denetim altına alarak etkisizleştirmektedir. Bunun son örneklerine Metal Fırtına dönemi ve sonrasında yaşanan gelişmelerle tanık olduk. Metal Fırtına ile birlikte sendikal ihanet çetesine yönelen büyük öfke ve eylemlilik kendine "yeni" bir kanal bulamadığı ölçüde zaman içerisinde geriye çekildi. Böylece ortaya çıkan birikim de heba oldu.

Metal işçileri, Türk Metal çetesinin 1980'den bu yana metal işçisi üzerinde kurduğu ihanetçi sendikal düzene Metal Fırtına ile önemli bir darbe vurdu. Ancak bu darbenin sarsıcı etkisine rağmen Türk Metal çetesi mevzilerini sağlamlaştırmada belli bir mesafe almış bulunuyor. Zira metal işçilerinin büyük eylemli çıkışı çok yönlü bir kuşatmayla yüzyüze kalmıştır. Bir taraftan Metal Fırtına'nın öncü işçileri işten atılarak "öncüsüz" bırakılırken, öte yandan fabrikalar baskı cenderesi ile hareket edemez bir hale getirilmiştir.

Sendikal alana daralmak!

Sınıf mücadelesini sendikal alana daraltan bakış ve bundan beslenen pratik solun temel bir zaafiyeti olagelmiştir. Sınıf mücadelesinin ekonomik ve politik alanlarının bütünlüğü üzerinden bir hat oluşturamamak kaçınılmaz olarak sınıf hareketini kısır döngüye sokarak zayıflatmaktadır. Buradaki temel zaaf, sınıf hareketinin mücadele potansiyeli ve dinamiklerinin sendikal alanın dar zeminine hapsedilmesidir. İşçi sınıfını gündelik ve parçalı bir mücadelenin sınırları içinde tutarak politik müdahaleden uzak durmak, sınıf hareketinin politik mecraya akmasını zora sokmaktadır.

Sınıf kitleleri, çalışma ve yaşam koşullarının her geçen gün daha da ağırlaştığı, sefalet ücretleri ile yoksulluğun dipsiz kuyusuna daha fazla itildiği, gelecek kaygısının giderek derinleştiği koşullarda doğallığında mücadele arayışı içine girmektedir. Ancak bu arayışın sendikal alana sıkışıp kalması, hareketin bir sınıra gelip dayanmasına yolaçmaktadır. Bu sınırları esas alan bir bakış ve pratik, hareketin politik bir kanalla buluşmasını güçleştirmektedir.

Sınıfın bu cephedeki mücadelesi hiçbir biçimde sendikal rekabet ve tercihler temelinde ele alınamaz. Bu hareketin dar bir alanda sıkışmasına, her ileriye çıkışının kesintiye uğramasına ve gerilemesine neden olur.

Elbette sendikal ihanet çetelerine karşı kararlı bir mücadele ile icazetçi sendika bürokratlarına karşı yürütülecek mücadele farklılıklar taşıyacaktır. Ancak sınıf bölüklerinin

ortaya çıkan tepki ve öfkesinin o dar alanda boğulması kabul edilemez. Farklı bir tutum ve pratik ortaya koyamayanların sınıf hareketinin önünde aşılması gereken engele dönüşmeleri kaçınılmazdır. Nitekim işbirlikçi-ihanetçi sendikal çetelerin alternatifi olarak ortaya çıkanların onları aşan bir çizgi ve pratiği temsil edemedikleri birçok olgu ve gelişmeyle açığa çıkmaktadır. Sendikal ihanetle yüzyüze kalan sınıf bölüklerinin farklı sendikal beklentilerle yola çıkmaları ve aynı akıbetle karşılaşmaları, sınıf hareketinin birikimlerinin heba edilmesine yolaçmaktadır.

Sınıfın devrimci birliğinin tabandan örgütlenmesi

Mevcut sendikalar yıllardır "işçi sınıfını sermaye adına denetim altında tutmanın, düzene sağlamca eklemlemenin ve böylece devrimci sınıf mücadelesinden ve devrimden alıkoymanın etkili araçları" olarak iş görmektedirler. Sınıf kitleleri kendilerini sermaye sınıfına pazarlayan ve üç kuruşa satan bu ihanet çetelerine karşı büyük bir öfke duysalar da sendikal alanın dışına çıkamamaktadırlar. Sınıfın kendiliğinden mücadelesiyle bunun başarılabilmesi bugün olanaklı görünmemektedir.

Bunun içindir ki, işçi sınıfına döne döne ihanet eden bu işbirlikçi çetelere karşı sınıfın devrimci birliğinin tabandan örgütlenmesi çabası büyük bir önem taşımaktadır. İhanet eden bir sendikanın yerine bir başka sendikaya geçilmesine işaret etmekle alınabilecek bir yol yoktur. Sendikal ihanet karşısında farklı bir kanal bulamadığı ölçüde başka bir sendikaya yönelmek sınıfın bugünkü verili durumunun olağan bir davranış biçimi sayılabilir. Ancak bunun bir çıkmaz olduğu da artık bir veridir. Kendini "sol" bir kimlikle alternatif gösteren icazetçi sendikacılık da pratikte işbirlikçi-ihanet çetelerinden kendini ayrıştıracak farklı bir tutum ve çaba içinde değildir. Son dönemdeki bir dizi gelişmeyle bu tablo açığa çıkmış bulunuyor.

Sendikal cephedeki bu durum sınıf kitlelerinde sendikalara karşı derin bir güvensizliği beslemektedir. Bu da sınıfın sendikal zemindeki örgütlülüğüne ve birliğine büyük bir darbe vurmaktadır. Ancak sendikal alandaki ihanet sınıf bölüklerini aynı zamanda yeni bir arayış içine itmektedir. Bugün için henüz zayıf bir eğilim ve yönelim olsa da, sınıfın farklı bölükleri içinde "işçi birliği" düşüncesi ve pratiği giderek yayılmaktadır.

Kuşkusuz bu eğilim sendikalara alternatif bir örgütlenmenin ifadesi değildir. Sendikal ihanetin artık hiçbir sınır tanımadığı, dahası düzen siyasetinin ve sermaye sınıfının çıkarlarının aktif savunucusu haline geldiği bugünkü koşullarda, sınıf kitlelerinin kendi öz örgütlülüklerini ve inisiyatifini geliştirecek bu eğilimi besleyip güçlendirmek, sınıfın sendikal çetelere karşı etkili ve kararlı bir mücadele yürütmek için güçlü dayanaklar oluşturmasına da hizmet edecektir.

Sendikal ihanete karşı sistemli bir mücadele

Sendikal ihanete karşı sistemli ve kararlı bir mücadele, devrimci bir sınıf hareketinin geliştirilmesi bakımından tayin edici önemdedir. Ve sendikal bürokrasiye karşı mücadeleyi sermaye sınıfına karşı mücadele ile birlikte yürütülmesi sınıf hareketinin geleceği bakımından kritik bir öneme sahiptir.

Komünistler bir taraftan sınıf kitlelerinin sendikalarda örgütlenmesi için kararlı ve inatçı bir mücadele yürütürken, öte yandan sınıfın tabandan birliğini ve örgütlenmesini yaratıp sağlamlaştırma çabasını kesintisiz olarak sürdüreceklerdir. "Tabanda soluklu bir devrimci çalışmayla işçi sınıfı kitlelerini zamanla bürokratik aygıtın denetimden kurtarmak ve günü geldiğinde yerine devrimci sınıf sendikalarını geçirmek üzere bu bürokratik burjuva aygıtları parçalama" bakışıyla hareket edeceklerdir.

Bu çaba aynı zamanda sınıf hareketini geliştirip devrimcileştirme ve öncü kesimini partiye kazanma stratejik hedefi bakımından önemli imkanlar sunacaktır.

Burjuva klikler arası çatışma ve devrimci alternatif

Egemen güçler arası iktidar çatışmaları doğaları gereği düzen sınırları dahilinde cereyan eder. Ancak artı-değer yağmasından aldıkları payı büyütmek büyük bir önem taşır.

Sınıfsal çıkarlar zemininde boy veren iktidar çatışmaları, toplumun şu veya bu kesiminin desteğini alabilmek için, ideolojik bir kabuğa ihtiyaç duyarlar. Bu "ideolojik kabuk" siyasal dinci, mezhepçi, ırkçı-şoven, sağcı, solcu, muhafazakar vb. biçimlere bürünebilir. İdeolojik kabuk özü itibariyle sınıfsal çıkarları örtmeye yarar.

Klikleri arası rant kavgası şiddetlendiğinde, egemen sınıflar gündemlerini topluma dayatır, sefil çıkarları adına yaptıklarını tüm toplum için yapıyorlarmış algısı yaratmaya çalışırlar. Bu arada çatışmanın faturasını doğrudan veya dolayı şekilde emekçilere ödetmekten de geri durmazlar. Kendi sınıf çıkarları etrafında örgütlü bir güç inşa edene kadar emekçiler, yazık ki egemen sınıfların şu veya bu kliğinin kuyruğuna takılmaktan kurtulamazlar. Daha tehlikeli olanı ise, işçi sınıfı ve emekçiler adına siyaset yapma iddiasındaki kimi akımların da bir tarafa yedeklenip, egemenler arası çatışmadan medet umar duruma düşmeleridir.

Egemenler arası çatışmadan emekçilere ne düşer?

Burjuvazi, feodal sisteme karşı mücadele ettiği dönemde tarihsel açıdan devrimiciydi. Zira toprak köleliğine dayalı feodal kast sisteminin yıkılmasını hedefliyordu. Bu ise hem kapitalist gelişimin önünü açıyor hem sömürülen köylülüğün toprak ve özgürlük talepleriyle çakışıyordu. Feodal toplumun egemenleri olan aristokrasiye, soylulara ve ruhban sınıfına karşı mücadele ederken burjuvazi, emekçilerin desteğine muhtaçtı. Kimi zaman dönemin egemenleri arasındaki çatlaklardan yararlansa da, halk sınıf veya tabakalarının desteği olmadan zafer kazanamazdı. Diğer bir ifadeyle, o günkü tarihsel koşullarda, geçici bir süreliğine de olsa emekçilerin burjuvazi ile aynı safta mücadele etmelerinin koşulları mevcuttu. Feodal kast sistemi ile toprak köleliğinin kaldırılması noktasında talepler kesişiyordu, dolayısıyla her iki tarafın da birbirine ihtiyacı vardı.

Emperyalist çağda ise siyasal gericiliğin kaynağı, bu bağlamda tarihsel gelişimin önündeki temel engel burjuvazidir ve bu misyonu ile emekçilerin hem güncel hem tarihsel özlemleriyle/talepleriyle uzlaşmaz bir şekilde çelişki içindedir.

Çağımızda egemenler arası çatışmalar klikler arasında cereyan ediyor. Artık söz konusu olan burjuvazinin her yönüyle egemen olduğu bir çağdır. Çatışmanın temelinde iktidar alanını genişletmek, buna dayanarak artı-değer yağmasından en büyük paya el koymak var. Bu çatışmada ne tarihsel gelişimin önündeki engellerin kaldırılması, ne geçmişi temsil eden bir sınıfın tasfiyesi sözkonusu.

Türkiye'de egemen sınıfları arasındaki iktidar çatışmasının mahiyetine baktığımızda da durum aynıdır. Farklı klikleriyle burjuvazi ile siyasi alandaki temsilcileri artık ne ilerici ne devrimci rol oynayabilir. Tersine her tür gericiliğin, sömürünün, baskının, ayrımcılığın

kaynağı bizzat bu sınıfın iktidarıdır. Dinci-faşist olanı da dahil, bu çağda bütün gerici akımlar burjuvazinin şu veya bu kesiminin siyasi alandaki temsilcilerinden başka bir şey değildirler.

Bu noktada emperyalistler de çok önemli bir rol oynamaktadırlar. Türkiye gibi bağımlı ülkelerde siyasal iktidarların ekonomik, sosyal ve siyasal icraatları bizzat emperyalistlerin onay ve desteği ile gerçekleştirilebilmektedir. Bu olgu, aralarında çatışsalar da egemen sınıf kliklerinin emperyalist merkezlere bağımlılığını daha da pekiştirmektedir.

Egemenler kendi aralarında çatışırken de bedeli emekçilere ve ilerici-devrimci güçlere ödetirler. "Filler tepişince çimler ezilir" deyimi bunu anlatır. Rant kavgaları kimi dönemler durulsa bile, kapitalist egemenlik yıkılana kadar son bulmaz. Hal böyleyken, bu çağda emekçilerin egemenler arası çatışmada aktif taraf olmaları - daha ağır bir faturası olmazsa eğer - boş avuntular ve hayal kırıklığından başka bir sonuç yaratmaz. İlerici siyasal akımlar bu tür çatışmalarda taraf olduklarında ise, hem gericiliğin payandaları durumuna düşer hem de dar burjuva ufuklara sıkışıp rotayı şaşırırlar.

Şuveya bu burjuva kliğin başarısı kimi zaman emekçiler lehine bazı kırıntılar üretse bile bunlar iğreti ve kalıcı olmaktan uzaktır. stelik hem siyasi, hem toplumsal, hem moral yönden bedelleri de olur. Seçimler, referandumlar döneminde uçuşan vaatler, temelden yoksun beklentiler, kısa ömürlü iyimser havalar vb... Tüm bunlar söz konusu süreçlerin hemen ardından buharlaştığında, kazanan bir kez daha burjuvazi olur. Çünkü kapitalist sömürü ve kölelik çarkı acımasız şekilde dönmeye devam eder.

Yanılsamalar zinciri

Türkiye'de egemen sınıfların umut vaat ederek sol kurum ve şahsiyetlerden yararlanma taktiği, çok partili sisteme geçiş süreciyle belirginleşmiş, günümüze kadar da devam etmiştir. 70 yılın bu alandaki tüm deneyimleri solun hayal kırıklığıyla sonuçlanmasına rağmen, günümüzde de bu eğilime tanık olmaktayız. Denebilir ki, geçmişte olduğundan daha güçlü ve yaygın bir hal almıştır.

Bu eğilimin maddi-toplumsal zemini bir var kuşkusuz. Bu eğilime giren parti ve örgütlerin ideolojik-politik çizgilerinde de bu belirgindir. Eğer sorun egemen sınıfların şu veya bu kesiminden medet uman siyasi güçlerle sınırlı kalsaydı, yaratılan tahribat belki o kadar büyük olmazdı. Bu akımları destekleyen, sempati duyan sola/sosyalizme yakın işçi ve emekçilerde moral bozukluğu ve umutsuzluk yarattığından dolayı, bu yöndeki her girişim toplumsal hareketin gelişimini olumsuz yönde etkilemektedir. Bu 70 yıl önce de böyleydi, bugün de...

Bunun ilk örneğini, Adnan Menderes-Celal Bayar ikilisi liderliğindeki ekibin sola yanaşmasında görüyoruz. Dönemin sol/sosyalist eğilimli aydınlarına yanaşan Menderes-Bayar ikilisi, "baskıcı tek parti rejimine karşı demokrasi mücadelesinde ittifak" önerir. Yoğun baskılara maruz kalan aydınlar da öneriye olumlu yaklaşırlar. Öyle ki, Zekeriya Sertel anılarında (Hatırladıklarım, Remzi Kitabevi), Menderes'in CHP'den istifa mektubunu birlikte kaleme aldıklarını anlatır. Yeni parti kurma yönündeki ilk girişimin programını da birlikte hazırlarlar. Yeni partinin yayın organı ihtiyacını da Sabiha Sertel yönetiminde "Görüşler" adlı dergiyi yayınlayarak karşılama yoluna giderler. Sabiha Sertel anılarında (Roman Gibi, Belge Yayınları,) Bayar-Menderes ekibiyle anlaşarak dergiyi yayınlamaya başladıklarını belirtir. Yine o yıllarda insan haklarıyla ilgili bir dernek kurma girişimi de gündeme getirilir. Fevzi Çakmak ile Mihri Belli gibi isimler bu amaçla buluşturulur.

Bu girişimler, Menderes-Bayar ekibinin sol/sosyalist aydınlarla aynı dergide yazmaktan çekinmeleri ve diğer tutarsızlıklarından dolayı, kayda değer bir sonuç yaratmadan sona erer. Yine de bu tür bir işbirliğinin ilk belirgin deneyimleri olmalarından dolayı önem taşır.

İlginç olan, ilk adımdan itibaren Menderes-

Bayar kliğinin çapını belli etmesine rağmen sol/sosyalist kesimde boy veren beklentinin belli bir dönem devam etmesidir. Örneğin TKP de bazı kadrolarını kurulan Demokrat Parti'de (DP) çalışmaya yönlendirir. Dönemin komünist kadrolarından Raci Dinçer, TKP lideri Zeki Baştımar'ın isteğiyle DP'ye katılıp azalık yaptığını anlatmaktadır. (bkz. Atilla Akar, Eski Tüfek Sosyalistler, İletişim Yayınları)

Menderes-Bayar gericiliğine bağlanan umutlar çöker, batılı emperyalistlere kendini ispatlamaya hevesli olan bu klik hem TKP'yi hem ilerici aydınları hedef alan vahşi bir sürek avı başlatır. Bu eğilim, farklı evrelerden geçerek, kimi zaman biçim değiştirerek günümüze kadar ulaşmıştır.

Belli dönemlerde nükseden bu eğilim farklı gerekçe ve beklentilerle savunulmuştur. 1940'lı yılların sonlarında Bayar-Menderes ekibinden, '60'lı yıllarda ordudan, '70'li yıllarda CHP'den, '90'lı yıllarda SHP-HEP ittifakından, 28 Şubat'ta dinci gericiliğe karşı ordudan, 2000'li yıllarda "ceberrut devlete karşı" dinci gericilikten medet umanlar tarafından sergilenmiştir.

Öte yandan, son yıllarda estirilen parlamentarizm rüzgarı da emekçi kitleleri hayal kırıklıklarıyla yüzyüze bırakmıştır. Özellikle 7 Haziran'da HDP'nin sandık başarısının yarattığı iyimserliğin 1 Kasım sonrasında yaygın bir karamsarlığa yol açması bunun belirgin bir örneği oldu. Bugünlerde, Tayyip Erdoğan AKP'sinin dinci-faşist diktasına karşı "hayır kampanyası"na bağlanan umutların da yeni bir karamsarlık dalgasına yol açma ihtimali yüksektir. Zira 7 Haziran seçimlerinde hezimete uğrayan dinci gericilik, burjuva parlamentosunu fiilen devredışı bırakarak süreci bugünlere taşıdı. Güçlü bir toplumsal muhalefetle karşılaşmadığı sürece, aynı şeyi tekrarlanmayacağının garantisi yoktur.

Geçici iyimserlikten yıpratıcı karamsarlığa

Menderes-Bayar kliğinin demokrasi, özgürlükler, örgütlenme, grev hakkı vaatlerinin sahteliği kısa sürede ortaya çıktı, icraatlar tam tersi yönde oldu. Komünistlere karşı sürek avı, yoğun baskı ve zorbalık, emperyalistlere utanç verici bir teslimiyet... İyimser "devrimci cunta" beklentileri ise 12 Mart faşizmiyle yerle bir edildi. CHP'nin '70'li yıllardaki "halkçı söylemi"nin yükselen devrimci dalganın önünü kesme çabası dışında bir şey yapamayacağı da kısa sürede anlaşıldı. Kısa ömürlü SHP-HEP ittifakını tarihin en iğrenç kirli savaşlarından biri takip etti. Bu saldırının odağında Kürt halkı olsa da, devrimcileri hedef alan infazlar, gözaltında kayıplar, cezaevleri katliamları, Sivas, Gazi katliamları da kirli savaşın bir parçasıydı. 28 Şubat, dinci gericiliği tasfiye etmek bir yana, emperyalistlerin de katkılarıyla daha da palazlandırılarak AKP yaratıldı. "İleri demokrasi" vaatleriyle iktidara tırmanan dinci gericilik odağı AKP, kurduğu dinci-faşist diktaya yasal kılıf uydurmak için son hamle ile toplumu evet-hayır cenderesine yerleştirdi.

Görüldüğü üzere burjuvazinin şu veya bu kesiminden beklentilere girme veya düzenin kurumlarına umut bağlama süreçlerini her zaman hayal kırıklığı ve umutsuzluk izlemiştir. Oysa yapılması gereken, kapitalizmi yarattığı tüm kötülüklerle birlikte ortadan kaldırmak için tüm güç ve enerjiyi seferber etmektir.

Dinci faşist dikta kapitalizmin ürünüdür

Kapitalist emperyalizm Türkiye'de Erdoğanları, ABD'de Trumpları üretiyor. Zira sistem artık böyleleriyle yönetebiliyor. Ortadoğu'da hedeflerine ulaşabilmek için IŞİD'i yaratıyorlar. ABD ile Türkiye başta olmak üzere bölgedeki işbirlikçileri IŞİD, El Nusra gibi barbar katilleri halkların başına bela ettiler.

Bu sistemin efendileri Sri Lanka'da Tamil halkının gerilla ile birlikte imha edilmesine onay veriyor, Filistin halkını katledip topraklarını yağmalayan siyonist rejimi himaye ediyor, Kürt sorununda "Sri Lanka çözümü" hevesine kapılanları destekleyerek, Kürt halkının yaşam alanlarını tahrip edip

bodrumlarda insanları toplu bir şekilde yakmalarına onay veriyor.

Bugün Türkiye'ye egemen olan dinci-mezhepçi, ırkçı-şoven iktidar bu sistemin ürünüdür. Bu ortaçağ artığı gericilik ne sistem dışıdır, ne bir sapmadır, ne de şefi T. Erdoğan kendini bilmez bir meczuptur. Her icraatıyla, ilkelliği, rüşvetçiliği, faşist zorbalığıyla bu sistemin ürünüdür. Bu gericilik odağının şefini son dönemde sistem için bir yük haline getiren şey, sermayeye ve emperyalistlere yaptığı büyük hizmetler karşılığında dinci-faşist bir diktanın "mutlak reisi" olmak istemesidir.

Dinci gericiliğe karşı mücadelenin kapsamı

Burjuva kliklerin en gericisi versiyonu olan siyasal islama karşı mücadele elbette kritik bir önem taşıyor. Bu akım hem zorba, hem ultra neo liberal, hem emperyalist-siyonist güçler tarafından imal edilmiş, hem de dini istismar ederek emekçileri ideolojik zehiriyle sersemletiyor. Siyasal islamcı ideolojinin işçi sınıfı ile emekçiler arasında etkili olması, bu dikta rejimine karşı etkili bir mücadele geliştirebilmek için yoğunlaşılması gereken alanı da gösteriyor. Bu bağlamda dinci gericiliğe karşı mücadele diğer burjuva akımlara karşı mücadelenin bir parçası olmakla birlikte, daha özel bir önem de taşıyor.

Burjuvazinin bir kesimi ile onun siyasal alandaki temsilcilerinin dinci gericilikten rahatsız olduklarından kuşku duyulamaz. Ancak bu rahatsızlık bu akımın iktidarı tekeline alma planından kaynaklanıyor. Yani bu çatışma ideoloji ya da değerlerle ilgili değildir, iktidar ve rant paylaşımı eksenine oturmaktadır.

O halde işçi sınıfı ve emekçileri temsil etme iddiasında samimi olan ilerici-devrimci akımların dinci gericiliğe karşı mücadelesinin, egemenler arası çatışmanın ötesinde, bu musibeti yaratan kapitalizmi hedef alacak bir perspektifle ele almaları kaçınılmazdır. Pratikte buna uygun davranmayan sol akımlar ya umudunu burjuvazinin bir kanadına bağlamış ya da zaten ufku kapitalizmin ötesini göremeyecek sığlıkta çakılıp kalmış demektir.

Gerekli olan devrimci bir hattın inşasıdır

Tutarlı bir devrimci akım için tüm dikkatlerin yoğunlaştırılması gereken alan, işçi sınıfı ve emekçilerin mülk sahibi kapitalist sınıflara karşı mücadelesini örgütlemek, geliştirmek, güçlendirmektir. Bu asli görevi ihmal edip egemenler arasındaki çatışmalardan medet ummak, düzenin çamurlu sığ sularında kulaç atmaktan başka bir anlam taşımayacaktır. Önemle vurgulanması gereken ise, Türkiye kapitalizminin ürettiği dinci-mezhepçi, ırkçı-şoven AKP diktasına karşı etkili ve sonuç alıcı bir mücadele yükseltmenin, devrimci sınıf eksenli direnişten başka bir yolu bulunmadığıdır.

"AKP, daha doğrusu onun temsil ettiği zihniyet, ideoloji, kültür, bunların maskelediği toplumsal güçler, sınıfsal çıkarlar ve sermaye grupları, cemaat ve tarikatlardan vakıflar ve derneklere kadar öbeklendiği bin bir türlü oluşum, örgüt ve kurum, günümüz Türkiye'sinin en katı gerçeklerinden ve mevcut kapitalist düzenin en temel yapı taşlarından biridir. Dolayısıyla tüm bu yapı ve ilişkileriyle dinsel gericiliğe karşı mücadele, kurulu sermaye düzenine karşı mücadelenin ayrılmaz bir öğesidir." (***Ekim***, Sayı: 305, Ocak 2017)

Sınıf çalışması ve kadronun eğitimi

M. Efe

Kapitalist düzende egemen sınıf çıkar birliği sağlamış çeşitli kesimlerden oluşur. Bunlar zaman zaman kendi aralarında çıkar çatışmaları yaşasalar da, ortak çıkarlarını korumak için birlikte hareket etmekten geri durmazlar. Varlıklarını sürdürmelerinin tek yolu ezilen ve sömürülen milyonlarca işçi ve emekçinin baskı altında tutulmasıdır. Bunun için her yol ve yöntemi hayata geçirirler.

İşçi ve emekçileri baskı ve sömürü altında tutmak için kullandıkları en önemli yöntem, onlara bir sınıf oldukları gerçeğini unutturmaları, kaptalist patronlar olmadan onların da var olamayacağı algısını oluşturmalarıdır. Burjuvazi bunu başardığı için, geniş sınıf bölükleri kendi çıkarları için mücadeleye atılmak yerine, kendilerini esaret altında tutan egemenlerin çıkarları için çalışırlar, savaşırlar ve ölürler.

Burjuvazi ideolojik olarak kuşattığı işçi ve emekçiler üzerindeki etki ve denetimini kaybetmemek için sistematik bir çaba harcar. Devlet mekanizması ona önemli kolaylıklar sağlar. Zaten devlet de burjuvazinin iktidarını korumak için vardır. Eğitim kurumları, basın kuruluşları, hukuk, hapishaneler, vb. burjuvazinin çıkarlarını korumak, burjuva ideolojileri ile şekillenen zihniyetler yaratmak için önemli görevler yerine getirirler.

Burjuvazi kendi zihniyetine uygun bir toplum yaratmak için her yol ve yöntemi kullanır. Bu iş için kendi alanlarında uzmanlaşmış ekipler her zaman emri altındadır. İşçiler üzerindeki sömürüyü artırmaktan çeşitli toplumsal sorunlarda burjuvazinin çıkarlarına uygun bir algı yaratmaya kadar her işi bunlar planlar ve hayata geçirirler. Başarısız kaldıklarında ise zor aygıtları devreye girer.

Sınıfı eğitmek ve mücadeleye çekmek için!

Egemen sınıf işçileri gerici ideolojilerle kuşatmak, kendi çıkarların uygun zihniyetler yaratmak için ajitasyon, propaganda ve örgütlenme alanını başarılı bir biçimde kullanır. Burjuvazinin farklı klikleri zaman zaman birbirleriyle çatışsalar da (dinci-laik gibi), sınıfsal egemenlikle ilgili konularda tam bir uyum içinde hareket ederler.

Komünistler olarak, burjuvazinin sömürüye dayalı egemenliğini işçi ve emekçilere bütün açıklığıyla anlatmayı ve kendi davaları için mücadeleye çekmeyi başarmak zorundayız.

Bunu yaparken bizim yöntemlerimiz elbette farklı olacaktır. Burjuvazi ve hizmetkarları yalan, demagoji, etnik ve inançsal kutuplaşmalar/boğazlaşmalar vb. yoluyla gerici bir taraflaşma yaratarak sınıfsal taraflaşmanın önünü keserler. Böylece egemenliklerini sürdürürler. Bizler bu gerici ayrışmayı deşifre ederek, işçi ve emekçileri sınıfsal çıkarları için mücadeleye çekerek, burjuvazinin gerici ideolojilerinden işçi ve emekçileri kurtarabiliriz. Kendi sınıfsal çıkarları için mücadele etmeleri gerektiğini, tek kurtuluşun bu olduğunu gösterebiliriz.

Burjuvazinin sınıf egemenliğini sonlandırmak için işçi ve emekçileri kendi sınıf kimlikleri üzerinden eğitmek ve mücadeleye sevk etmek yeterli değildir. Çünkü burjuvazi egemenliğini teminat altında tutmak için elinde gelişkin zor araçları bulundurur. İşçi sınıfının bunlara karşı koyabilecek imkanlara sahip olmasının önemi açıktır. Burjuvaziye karşı kullanabilecekleri en önemli araçlardan biri olan üretimden gelen güçlerini, burjuvazinin zor aygıtlarına karşı koyacak bir eğitim ve donanımla tamamlayabilmelidir. Bu da devrimci öncünün sınıfı eğitmek ve sınıf savaşımında zafere götürmek için yerine getirmesi gereken önemli görevleri arasında yer alır.

Somut duruma uygun müdahale!

Bugünün en acil ihtiyacı sınıfı devrimci bir temelde eğitmek ve mücadeleye çekmektir.

Bunun için tek tek fabrikalarda örgütlenmek önemlidir. Bu örgütlenmeleri genelleştirmek ve sınıfın öncüleriyle bütünleşmeyi sağlamak başarıya giden yolda atılmış önemli adımlar olacaktır.

Sınıfın öncülerini eğitmek sınıfı kazanmak için temel önemdedir. Ancak bilinçli ve eğitimli öncüler geniş kesimleri harekete geçirebilirler. Bunun için ajitasyon, propaganda ve örgütlenme araçları ihtiyaca yanıt verecek şekilde değerlendirilmelidir. Bu araçlar tek bir kalıba sığdırılmaya çalışıldığında, sonuç elde etmek mümkün olmayacaktır.

Örneğin, ücretlerinin düşük olmasına tepki duyan fakat sınıf bilinci gelişmemiş işçilere, doğrudan patronlara karşı ayağa kalkma çağrısı yapılamayacağı açıktır. Öncelikle daha iyi ücret için izlemeleri gereken yol gösterilmelidir. Bu da işçilerin sınıf bilinci kazanmasını ve geleceğe hazırlanmasını sağlayacak bir bakışla yapılmalı, tek tek fabrikalarda uygulanan ücret politikasının sınıfa dönük toplam saldırılardan bağımsız olmadığı anlatılmalıdır.

Mevcut sorunlara karşı hayata geçirilecek örgütlenme biçimi de somut duruma göre belirlenmelidir. Atılması gereken ilk adım, işçilerin duyarlılık gösterdiği alan üzerinden kolektif iş yapmasını sağlamaktır. Bu da oldukça esnek bir örgütlülük demektir.

İlk andan itibaren yapılacak propaganda-ajitasyon ile örgütlenmeye dönük adımlar, sınıfı mücadeleye çekmek, eğitmek ve deneyim kazanmasını sağlamak için önemlidir. Geleceğin zorlu mücadelelerine böyle hazırlanılır.

Devrimci öncü doğru adımları atmak için sürekli olarak kendini eğitmeli, birikimini artırmalı ve geçmiş mücadele deneyimlerini incelemelidir. Sınıfı mücadeleye çekmek ve eğitmek için en uygun yol ve yöntemlere kafa yormalıdır. Hedef kitleye seslenirken genel çağrılar ve sloganlarla yetinmemelidir. Ajitasyon ve propagandanın sonuç alıcı ve yeni güçlerin kazanıldığı bir olanağa dönüştürülmesi buna bağlıdır.

Kadronun eğitimi ve donanımı

Devrimci partilerin düşüncelerini kitleler içinde ete-kemiğe büründürmelerinde tek tek kadrolar önemli bir yerde dururlar. Kadrolar marksist-leninist yönteme ve partinin çizgisine hakimiyetleri ölçüsünde başarılı olurlar. Öte yandan, kitlelerin ruhunu kavrayamayan bir kadro parti çizgisini kitleler içinde etkin kılamaz.

Kadronun eğitimi ve donanımı parti kolektifinin görevidir. Kadroların becerilerini geliştirebilen partiler, onların enerjisini devrimin ihtiyaçları için daha verimli değerlendirebilirler. Ancak partinin ve sınıf hareketinin anlık ihtiyaçları bazı kadroların yeteneklerinin geliştirilememesine neden olabilmektedir. Bu da aslında devrimci araç ve yöntemleri çeşitlendirme konusundaki darlığın sonuçlarından biridir. Bazı kadrolar askeri alanda, bazıları ajitasyoncu, bazıları propagandacı, bazıları da iyi bir örgütçü özelliğe sahip olabilirler. Parti örgütleri her kadronun yetenekli olduğu alanı tespit etmeli ve kendini geliştirmesi için gerekli imkanları yaratabilmelidir.

Anlık düşünmek yerine hedefe kilitlenen, uzun vadeli düşünen bir bakış örgütlerde hâkim olmalıdır. Afiş yapan, bildiri dağıtan, birilerini etkinliklere davet eden, gazete dağıtan vb. pratikleri aşamayan kadrolar hep sınırlılıklar taşıyacaklardır. Kadroların ve çeper güçlerin yetenekleri en verimli biçimde değerlendirilerek çok yönlü gelişimlerinin imkanları yaratılabilmelidir.

Örneğin askeri eğilimi olan bir kadro gündelik koşturmacanın basıncıyla bu alanda kendini geliştiremez. Gündelik işlerin doğru planlanması ve kısmen sınırlandırılmasıyla bu başarılabilir. Bunun "sen bu alanda yeteneklisin, kendini geliştir" demekle olmayacağı da açıktır. Ön açıcı yönlendiricilik ve müdahaleler parti örgütlerinin görevidir.

İyi ajitasyoncu, örgütçü, propagandacı yetiştirmek için de bu gereklidir. Her kadronun belli konularda uzmanlaşmasını sağlayabilmeliyiz. Bu elbette herkesin yetenekli olduğu alana daraltılması anlamına gelmez. Kadrolar üzerindeki yorucu gündelik koşuşturmaca sınırlandırılarak, bu alanlarda uzmanlaşma için gerekli zamanın sağlanması, adımların atılması ve yönlendiriciliğin yapılması gerekir.

Parti örgütleri sorunu bu bakışla ele almalı, kadro ve militanların yetenek ve becerisini açığa çıkaracak tarzda bir müdahale hep gündemlerinde olmalıdır.

Öncü kuşağı sosyalizm davasına kazanma sürecinde

Yerel yayınların sistemli ve etkili kullanımı

N. E. Derya

Sınıfa siyasal müdahale, sınıf çalışmasında sosyalist propaganda, sınıfın ilerici/öncü kuşağının bilinç, örgütlenme ve eylem temelinde eğitilip kazanılması gibi konular, temel gündemlerimiz arasında yer alıyor. Partinin toplam sınıf çalışmasının gelişimi, bu alanlarda katedilecek mesafeyle de doğrudan bağlantılıdır.

Geçmiş sayılarda bu alanlarda sağlanacak gelişimde parti yayınları ile yerel popüler yayınların etkin kullanımı ve rolü üzerinde durulmuştu. Burada konuyu yerel yayınlara dair somut bir öneriyle birleştireceğiz.

Bir saptama

Metal Fırtına'dan sonra fabrikalarda atmosfer değişti. Meşru militan mücadelede kazanılan deneyimler, sınıf devrimcilerinin süreçte oynadıkları etkin rol, bilinç alanında gerçekleşen değişimler, özgüveni güçlendiren bir sürecin yaşanması, yeni bir öncü işçi kuşağının mücadele içinde şekillenmeye başlaması, sendikal çetenin ciddi bir şekilde hırpalanması vb... Tüm bunlar, "sınıf cephesinde hiçbir şey eskisi gibi olmayacak" deme imkanı sağlıyor.

"Hiçbir şey eskisi gibi olmayacak" demek, bir durum tespitidir. Bu tespiti takip eden soru ise, "bundan sonrası nasıl olacak?" Elbette bu sorunun yanıtı salt bizim devrimci siyasal sınıf çalışmamızın düzeyine/başarısına bağlı değil. Sınıf hareketinin kendiliğinden gelişimi, mücadelenin kitlesel militan bir düzeye sıçraması vb. etkenlerin bunda özel bir rolü olacak. Ancak hem bu süreci hızlandırmanın, hem de "kopacak fırtına"ya hazırlığın devrimci sınıf çalışmasının başarısıyla dolaysız bağı vardır. Bu noktada öncüleri şahsında sınıfı devrimci politikaya kazanmanın en azından zemininin hazırlanması büyük bir önem taşıyacaktır. Zira mücadelenin fırtınası kimseyi beklemeden eser gider. Ancak önden hazırlıklı olanlar, bu büyük enerji dalgasını kapitalizmi yıkma mücadelesinin kanallarına akıtmayı başarabilir.

Gerici önyargıları kırmanın nesnel zemini güçlenecek

Sınıfın atmosferinde yaşanan değişime rağmen, öncüleri dahil sınıfın çoğunluğunun gerici burjuva ideolojilerinin etkisi altında olduğunu saptıyoruz. Sınıfın birliğini dinamitleyen ırkçı-dinci ideolojinin etkisi, AKP iktidarının son icraatlarıyla pekişmiş görünüyor. Kürt halkına düşmanlık, terör demagojisi, ırkçılık propagandası eşliğinde pazarlanan yayılmacı/fetihçi dış politika vb., tüm bunlarla estirilen zehirli havayı soluyan işçilerin önemli bir kısmının daha da sersemlediğini somut olarak gözlemleyebiliyoruz.

Burjuva muhalefete bile arsızca saldıran dinci-faşist iktidarın OHAL bahanesiyle işçi sınıfının hak arama mücadelesini yasaklaması ise, önümüzdeki dönemde dinci-ırkçı ideolojinin sınıf saflarındaki etkisini zayıflatacaktır. Sosyal yıkım saldırılarının hızlandırılması, gelir vergisi kesintisi ve enflasyonla tırpanlanan asgari ücrete kayda değer bir zammın yapılmayacağına dair verilen mesajlar, kıdem tazminatı gaspının gündemde tutulması vb., uzak olmayan bir gelecekte dinci-ırkçılığın karın doyurmadığını sınıfa hissettirecektir.

Sınıfın desteklediği ya da itiraz etmediği yayılmacı faşist zorbalığın yaratacağı yeni faturalar da emekçilere dayatılacağı için, sınıf saflarındaki hak arama mücadelesi eğilimi güçlenecektir. Faşist zorbalığın işçi sınıfını da hedef almasıyla, mücadeleye yönelen işçilerin yasaklarla, polis copuyla, jandarma dipçiğiyle yüzleşmeleri de kaçınılmaz görünüyor.

Bu mücadele eğiliminin kolayından geri çekilmesini önlemek, ancak sınıf devrimcileri ve öncü ilerici işçilerin etkili müdahalesiyle mümkün olabilir. Bu çerçevede öncü işçi kuşağına düşen sorumluluğu özellikle vurgulamak istiyoruz. Bu sorumluluk, sınıf devrimcileriyle omuz omuza vermeyi, mücadeleyi "haklı" ve "meşru" kabul ederek buna uygun bir pratik sergilemeyi gerektiriyor. Ancak yaşanan sürece rağmen hala sınıf devrimcileriyle açık bir şekilde yan yana gelmekten kaçınanlar olabiliyor. Bu sorunu aşmak, özellikle ve öncelikle öncüleri şahsında olmak üzere, sınıfın devrimci politikaya kazanılmasını gerektiriyor. Bunu başarmak için sınıf hareketinin belli bir gelişim ivmesi yakalaması gerekse de, öncüleri sosyalizme kazanma çabasının şimdiden hızlandırılması, bunun ısrarlı, inançlı, inatçı ve sistemli bir şekilde sürdürülmesi özel bir önem taşıyor.

Sınıfa dayatılan kaba kölelik, gericiliğin militanları dışındaki işçilerin dinci-ırkçı iktidarı sorgulamalarını kolaylaştıracaktır. Teşhir ve propagandada somut verilerin iktidarı teşhir etmek için uygun bir üslupla ve zamanında kullanılması da, işçilerin gerici ideolojik cendereyi kırmalarına katkı sunacaktır.

Ekonomi ile siyaset arasındaki bağı kurmak

Geri işçilerin bile çalışma ve yaşam koşullarını düzeltmek için istekli olduğunu somut gözlemlerden biliyoruz. Bunlara dinci-ırkçı gericiliğin etkisindeki işçilerin azımsanmayacak bir kesimi de dahil. Bu veriler, işçilerin ekonomi ile siyaset arasındaki bağı kurma bilincinden uzak olduğunu gösteriyor. Bir yandan yoksulluğu, işsizliği ve sefaleti derinleştiren iktidarın politikalarına destek veren de, öte yandan çalışma ve yaşam koşullarını kısmen de olsa düzeltmek için mücadeleye eğilim duyan da aynı işçilerdir. Tam bu noktada en azından öncü veya öncü potansiyeli taşıyan işçilerin ekonomi-politik konusunda eğitilmeleri bir ihtiyaç olarak karşımıza çıkıyor.

Bu esas olarak parti yayınlarının alanında olsa da, daha geniş kesimleri hedefleyen yerel yayınlar da uygun bir üslupla bu konuları sistemli bir şekilde ele alabilmeliler. Hem bülten veya gazetelerde, hem sosyal medya sayfalarında, kalıcı bir ekonomi-politik sayfasının oluşturulması işlevsel olacaktır.

Güncel olaylar, sosyal yıkım saldırıları, siyasal islam, ırkçı-şovenizm, savaş, yayılmacılık, bütçe, vergiler, asgari ücret, KHK'lar, işsizlik, iş cinayetleri, burjuvalarla politikacıların lüks ve şatafat içinde yaşamaları, grev yasakları, sendikalaşmanın önündeki engeller, taşeronluk, esnek üretim ve daha pek çok konuyu bu köşelerde ele almak mümkündür. Olayların güncel boyutu, tarihsel arka planı ve sınıflarla bağını teorik bir temele oturtan bir yöntemle ele alınabilmelidir. Üslubun popüler olması ve sınıfın verili durumunu hesaba katmasına dikkat edilmelidir.

Bu köşeleri, acil demokratik talepler ve emeğin korunması uğruna mücadeleyi kendi bağlamından koparmadan etkili bir kapitalizm teşhiri ve uygun vurgularla sosyalizm propagandası yapmanın imkanına çevirmek mümkün. Sınıfın öncülerini sosyalizme kazanma çabası, parti ile sınıf hareketinin organik birliğini fabrika zemininde yaratmanın etkili adımlarından biridir.

İşçi sınıfının mücadele tarihini gündemleştirmek

Gerici ideolojilerin sınıf bilincini köreltiği, sınıf kimliğini tahrip ettiği/yozlaştırdığı, etnik, dinsel, mezhepsel, bölgesel, cinsel kimliklerin özel bir şekilde öne çıkarıldığı bir dönemde, işçi sınıfının baskıya, sömürüye, ayrımcılığa, zorbalığa ve sermaye egemenliğine karşı onurlu sayfalarla dolu mücadele tarihini gümdemleştirmenin özel bir önemi var. Bugün ilerici, öncü diye tanımladığımız işçiler dahi kendi tarihine yabancıdır. Tarihine yabancı olan bir sınıfın egemen sınıfın dinci, ırkçı ideolojileriyle zehirlenmeleri zor olmuyor.

Bu nedenle yerel yayınlarda "işçi sınıfının mücadele tarihi"ni konu edinen bir köşenin de oluşturulması bir ihtiyaçtır. Bu köşe, sınıfın genç kuşaklarının tarih bilinci oluşturmaları, sınıf aidiyetlerinin güçlenmesi, hakların nasıl bir mücadele ile kazanıldığı, bunun için ne bedeller ödendiği vb. bilinciyle donanmalarına katkı sunacaktır.

Devrimci mücadelenin bir parçası olarak eğitim

D. B. Keskin

Önemini bilmemize rağmen, "gündelik koşuşturma" içerisinde zaman zaman eksik bıraktığımız temel başlıklardan biridir eğitim. İşçi sınıfının devrimci eğitimi ve politik mücadelesini yükseltme hedefi ile bağlantılı olarak komünistler kendilerini çok yönlü olarak eğitmek ve geliştirmek durumundadır.

Bu açıdan eğitim mücadelenin temel bir parçasıdır. Mücadelenin gündelik ihtiyaçlarını ve görevlerimizi planlarken, işçi sınıfını devrime hazırlamanın bir parçası olarak kendi eğitimimizi de örgütlemek gibi bir sorumluluğumuz bulunmaktadır. Yani eğitim çalışmalarımızı sistemli hale getirmek ve politik mücadelenin temel bir parçası olarak ele almak gerekmektedir.

Eğitimin mücadeleyle bağlantısı içerisinde ele alınması

İşçi sınıfı verdiği mücadeleler içerisinde öğrenir ve devrimcileşir. Bu genel olarak böyledir. Ancak verdiği mücadelenin niteliği, politik mahiyeti ve örgütlülüğü bu devrimcileşmenin düzeyini belirler ve bu kendiliğinden olmaz. Örneğin, sürekli olarak ücretler için mücadele verir işçi sınıfı. Fakat bu mücadeleyi ileriye taşımak, sendikal bürokrasinin egemen olduğu bir düzeyden çıkarmak, ücret için mücadeleden ücretli kölelik düzenine karşı mücadeleye doğru geliştirmek, başta komünistler olmak üzere öncü işçilerin sorumluluğundadır. Bu, işçilerin, burjuvaziden bağımsız ve ona karşı bir sınıf olarak kendi ortak çıkarlarına sahip çıkmasını sağlamaktır. Verilecek mücadelenin bir parçası olarak, geçmiş mücadele deneyimlerini, sınırlarını, başarılarını ele almak, bu mücadeleyi tehdit edebilecek saldırılara, burjuvazinin oluşturacağı kuşatmaya dair işçileri önden uyarmak, işçi sınıfının dostunu ve düşmanını tanımasını sağlamak, -örneğin "ücret" konusunda- burjuva düzenin oluşturduğu önyargıları kırmaya çalışmak, ücretlerin ne anlama geldiğini göstermek, vb. pek çok başlık üzerinden işçilerin eğitimi temel bir yerde durmaktadır.

Böyle bir mücadele sürecini örgütlerken komünistler kendi eğitim ihtiyaçların gereklerini yerine getirmek, düzen cephesindeki gelişmeleri yorumlamak, devrim mücadelesini yükseltmek doğrultusundaki görevlerini saptamak, bu yönde adımlar atmak durumundadır. Ücretler için mücadele gibi işçileri doğrudan ilgilendiren bir başlık üzerinden bunu yapmak daha kolaydır. Fakat daha kapsamlı eğitim başlıkları üzerinden bu bağlantı kurulamadığında, komünistlerin kendi eğitim çalışmaları mücadeleden koparak "gündelik koşuşturma" içerisinde heba olabilmektedir. Ya da belirlenen eğitim başlıkları komünistlerin kendi eğitimleriyle sınırlı kalabilmekte, işçi sınıfının mücadelesini yükseltme ve devrimci eğitimini yerine getirme hedefinden uzaklaşılabilmektedir. Her iki durumda da, komünistlerin kendi eğitiminin işçi sınıfının devrime hazırlığı ekseninden koparılması sözkonusudur.

Sorun eğitimin önemini kavramamaktan değil, fakat pratik mücadeleyi örgütlerken bunu gereğince gözetmemekten kaynaklanmaktadır. Bu açıdan bu bağlantıyı nasıl kuracağımızı belirlemek, işçi sınıfının mücadelesini yükseltmek için örgütlediğimiz belli bir sürecin bir alt başlığı olarak eğitim çalışmalarını somutlamak bir ihtiyaçtır. Örneğin yukarıda ücret sorunu üzerinden sıralanan kimi alt başlıklara bağlı olarak okuma planı, sunum başlıkları, farklı söyleşi başlıkları ya da bir genel panel/sempozyum alt başlıkları

çıkarılabilir.

Daha uzun vadede planlanan eğitim çalışmaları için de güncel politik mücadelenin bir parçası olarak kimi planlamalar yapılabilir. Örneğin burjuva devrimleri üzerine yapılacak bir eğitim çalışması, bugünün anayasa, rejim, devlet, sistem, darbe, diktatörlük gibi başlıklarıyla bağlantısı kurularak ele alınabilir. Burjuva devrimleriyle bunların nasıl bir anlam kazandığı, o günden bugüne nasıl bir gelişim gösterdiği ve bugün işçi sınıfının yaklaşımının ne olması gerektiği üzerinde durulabilir. Bugün bu başlıklara dair pek çok karmaşık argüman ortaya atılarak işçi sınıfının bilinci bulandırılmaya çalışılırken bu önemli bir ihtiyaçtır.

Eğitim çalışmalarını kolektif olarak örgütlemek

Eğitim çalışmalarında karşılaşılan bir diğer sorun, bireysel eğitim ile kolektif eğitimin bağlantısını kuramamaktır. Pek çok yoldaşın düzenli okuma alışkanlığı olsa da, kolektif bir eğitim çalışması örgütlenemediği ya da bu amaçla yerine getirilemediği koşullarda, bu yeterince işlevli olmayabiliyor.

Bu nedenle eğitim çalışmasını kollektif olarak planlamak, çalışmanın yukarıda değinildiği gibi hem komünistlerin hem işçi sınıfının mücadelesini yükseltmeye uygun hedeflerini somutlamak ve bunları yerine getirmek için kolektif bir çaba ortaya koymak, eğitim çalışmalarının gerçek işlevini yerine getirmesinde temel bir yerde durmaktadır.

Bu planlamanın ardından bunu hayata geçirirken kimi zaman sorunlarla karşılaşılabilmektedir. Burada önemli nokta kolektif planlamanın aksamaması için gerekli özeni göstermektir. Buradaki zorlanmaları, yoldaşların birbirlerini farklı yöntemlerle teşvik ederek, yoldaşça destek olup uyarılarda bulunarak, eğitim materyalleri üzerine ilgi çekici, zihin açıcı paylaşımlarda bulunarak vb. aşabilmek önemlidir.

Okumada yaşanan zorlanmalarda genellikle okunan materyale odaklanamamak ya da materyalin anlaşılamıyor olması etkili olabilmektedir. Bu zorlanmalara karşı yöntemler geliştirmek, anlaşılmayan bölümler nedeniyle eğitim düzeninin aksamamasını sağlayacaktır. Örneğin anlaşılan ve anlaşılmayan noktaları not ederek sorular çıkarmak, gerekirse daha fazla araştırma yapmak için başlıkları belirlemek vb. yöntemler, yoğunlaşmayı ve devamlılığı kolaylaştıracaktır.

Öte yandan düzenli okuma alışkanlığı kazanmada, böylesi kolektif eğitim çalışmaları etkili olmaktadır. Eğitim başlıklarının seçilmesinin anlam ve önemini, çalışmanın amaçlarını içselleştirmek ve bunlara odaklanmak ayrı bir motivasyon sağlayacaktır.

Bireysel ve kollektif yüklenme!

Eğitim çalışmasının kolektifleştirilmesi, yani hem partinin belli bir örgütündeki tüm yoldaşları kapsaması, hem de tüm partiye ve işçi sınıfına mal edilmesinin esas olduğu düşünüldüğünde, pratikte bunun gereklerini yerine getirmek önemlidir.

Öncelikle, eğitim çalışması içerisindeki yoldaşların kendi okuduklarıyla sınırlı kalmamaları ve okuduklarını düzenli toplantılarla birbirleriyle paylaşıp tartışmaları, önemli noktaların üzerinde durmaları gerekir. Bunun için ayrı bir hazırlık yapmanın önemi açıktır.

Bununla birlikte okuyup tartışarak ve paylaşarak ürettiğimiz/tükettiğimiz bilgileri yeniden üretmek, bunları partiye ve işçi sınıfına mal etmek, çalışmanın esas anlamını kazanacağı alandır. Bunu yerine getirmek için yayın organlarını, etkinlikleri vb. politik mücadelenin her türlü yol ve yöntemini kullanmak önemlidir.

Bunlar elbette mutlaklaştırılabilecek yöntemler değil, fakat eğitim çalışmalarında karşılaşılan zorlanmaları aşabilmek bakımından sınırlı önerilerdir. Zira, eğitim ve okuma yöntemleri işlevini yerine getirecek şekilde değişebilir, kişiden kişiye farklılaşabilir.

Unutulmaması gereken, eğitim çalışmalarını devrimci mücadeleyi yükseltmenin bir parçası olarak ele almak, bireysel ve kolektif planda sorumluluklarımızın gereklerini yerine getirmektir.

büyük sosyal uyanış ve bunun sola hızla güç kazandırmasının ardından ise, din ve dinsel gericilik burjuvazinin elinde artık devrime karşı bir dalga kıran olarak iş görmeye başladı. Bu çok bilinçli bir politikaydı ve aklı verense böyle durumlarda hep olduğu gibi emperyalist merkezlerdi.

'70'li yıllardaki devrimci yükselişin saldığı büyük korkunun ardından ise, başta ABD olmak üzere batılı emperyalist ittifak ile başta TÜSİAD olmak üzere tüm kesimleriyle işbirlikçi büyük burjuvazinin tezgahladığı 12 Eylül askeri faşist darbesi, dinin ve dinsel gericiliğin önünü her cephede açtı. Bugünkü koşullarda cisimleşmiş ifadesini AKP şahsında bulan "Türk-islam sentezi" devletin resmi ideolojisi haline getirildi ve tüm topluma dayatıldı. Aynı politika '90'lı yıllarda oluşan yeni dünya koşulları içinde bu kez "ılımlı islam" projesi halini aldı, yine emperyalist merkezlerde planlanarak. Sonuç olarak, toplamı içinde bugünkü dinci gerici iktidar, 12 Eylül faşist darbesiyle yaratılan yeni toplumsal, siyasal ve kültürel koşulların, aynı anlama gelmek üzere emperyalizmin ve işbirlikçi büyük burjuvazinin izlediği politikaların en dolaysız bir ürünü oldu.

Tam da bundan dolayı AKP'ye karşı mücadele emperyalizme ve işbirlikçi burjuvaziye karşı mücadeleden ayrılamaz. AKP bir sermaye kliğinin değil fakat tüm kesimleriyle büyük burjuvazinin dolaysız çıkarlarının bugünkü temsilcisidir. Bazı sermaye kliklerinin onun iktidarından daha fazla yararlanmaları bu genel gerçeği değiştirmemektedir ve tüm sermaye kesimlerinin ona tam desteği bunun böyle olduğunu ayrıca göstermektedir. AKP'nin yaratmakta olduğu siyasal düzen, evrimi içinde burjuva cumhuriyetinin bugün vardığı yerdir. Bundan dolayıdır ki, AKP'ye karşı mücadeleyi cumhuriyeti savunmak mücadelesi olarak ele almak, tükendiği ve dolayısıyla aşılmayı beklediği bir aşamada onu yeniden diriltmeye çalışmak, gerici bir ütopyadır. Çürüme süreci içinde tükenen burjuva cumhuriyetinin gerçek alternatifi sosyalist işçi-emekçi cumhuriyetidir. Olduğu kadarıyla burjuva cumhuriyetinin kuruluşu sürecinden gelen kazanımları yaşatmanın ve geleceğe taşımanın da bundan başka bir yolu yoktur.

Tükenen bir cumhuriyetten sözümona bir "demokratik cumhuriyet" çıkarmak peşinde koşmak da aynı ölçüde hayalci ve dolayısıyla gerici bir ütopya ile oyalanmaktır. Bu beklenti dünya olaylarının genel seyrine, girmiş bulunduğumuz tarihsel dönemin genel eğilimlerine, bunun bulunduğumuz bölgeye yansımalarına da aykırıdır. Kendi geçmişinden gelen ilerici değerlerden bile kopan, toplum yaşamının tüm alanlarını ortaçağ artığı bir ideoloji ve kültüre göre yeniden şekillendirmeye çalışan, iç politikada polis rejimini kurumlaştıran ve dış politikada militarizmi ve saldırganlığı bir politika haline getiren bugünkü cumhuriyet, demokratikleşmeyi değil fakat yıkılmayı, yerini sosyalist bir cumhuriyete bırakmak üzere köklü bir biçimde aşılmayı beklemektedir.

Bugünün Türkiye'sinde mevcut gerici dengeleri altüst edebilecek biricik toplumsal güç işçi sınıfıdır. Gericilik atmosferini dağıtmak, kent ve kır yoksullarının hoşnutsuzluğunu düzen karşıtı bir mecraya taşımak, böylece devrimci süreci ilerletmek, devrim davasını büyütmek ancak bu sınıfa dayanmakla olanaklıdır. Kürt sorununu bugünkü kısır döngüden kurtarmak, ulusal özgürlük ve eşitlik mücadelesini devrimi büyütmenin bir olanağına çevirmek de ancak işçi sınıfı hareketinin devrimcileşmesiyle, toplumda etkin bir güç olarak öne çıkmasıyla olanaklıdır. Bu kuşkusuz kolay değildir; ama başka bir yol, başka bir çıkış, başka bir çözüm yoktur. "Ulusal cumhuriyet" ya da "demokratik cumhuriyet" projeleri, toplumsal temelden yoksun, devrimin potansiyellerini düzenin çatlakları içinde eritmekten başka bir sonuç vermeyecek olan gerici ütopyalardır.

AKP, kesintisiz on yıldır emperyalizmin ve işbirlikçi büyük burjuvazinin tam desteğine sahiptir. Fakat bu AKP'nin onlar için vazgeçilmez olduğu, bu desteğin bu biçimiyle hep de süreceği anlamına gelmemektedir. AKP'ye düzen egemenlerinin on yıllık desteğini sağlayan yalnızca onun yeni ihtiyaçlara yanıt verebilen konum ve tutumu değil, fakat aynı zamanda geniş bir seçmen desteğini elde etmek ve tutabilmek yeteneği olmuştur. Fakat bir dizi etken üzerinden çoğalan işaretler, bu dönemin sonuna yaklaşıldığını göstermektedir. AKP iktidarı halihazırda iç ve dış politika cephesinde kendisini hızlı bir yıpranma süreci içine sokacak geniş bir sorunlar yelpazesi ile yüzyüzedir. Tam da böyle bir dönemde AKP ile düzen ilişkisini doğru bir biçimde ele almak ve AKP iktidarına karşı mücadeleyi düzenin aşılması devrimci perspektifine bağlamak daha da hayati bir önem kazanmıştır.

TKİP IV Kongresi Bildirisi'nden… / Kasım 2012

Çürüyen düzen, tükenen cumhuriyet!

AKP, '90'lı yıllarla birlikte oluşmuş yeni dünya koşullarında, emperyalizmin ve işbirlikçi büyük burjuvazinin çıkar, tercih ve ihtiyaçlarına tam uyum gösteren, bunun gerektirdiği her açılıma hazır parti oldu. Böylece de onların etkin desteğini kazandı. Rejim krizi olarak kendini gösteren düzen içi çatışmada bu denli kolay üstünlük sağlamasının gerisinde bu gerçek var. Bu çatışma sürecinde ordu ve bürokrasiden tasfiye edilenler, bu yeni tercih ve ihtiyaçlara uyumda zorlanan, dolayısıyla sorun çıkaranlar oldular. Değişen koşullar karşısında soruna dönüşenler, durum öyle gerektirdiği için harcanıp bir yana atıldılar. Sermaye devleti kendini kurumsal yapı ve politikalar yönünden yeni koşulların ortaya çıkardığı yeni ihtiyaçlara uyarladı, bunun icracısı olmak ise AKP'ye düştü. Kitlelere askeri vesayetin aşılması ve demokrasinin gelişmesi olarak sunulan aldatmacanın gerçek anlamı ve kapsamı bundan ibarettir.

AKP, başta ABD olmak üzere batılı emperyalist devletler ittifakı ile tüm kesimleriyle işbirlikçi büyük burjuvaziye kusursuz hizmetinin karşılığını devlet iktidarında önemli mevziler ele geçirerek aldı. Bu da ona kendi ideolojisini, tercihlerini ve değerlerini topluma dayatmak olanağı sağladı. Emperyalist efendiler ile büyük burjuvazinin bazı kesimleri buradaki ölçüsüzlüklerden kısmen rahatsız olsalar bile, işin esasında bir sorun görmemektedirler ve dolayısıyla bu onların AKP'ye desteğini halen etkilememektedir.

Halihazırda AKP, başta ABD olmak üzere tüm batılı emperyalist odaklarla birlikte işbirlikçi büyük burjuvazinin tüm kesimlerinin de tam desteğine sahiptir. Çünkü o bugünkü koşullarda emperyalizmin ve işbirlikçi büyük burjuvazinin ihtiyaçlarına en uygun düşen iktidar olduğunu tüm icraatlarıyla kanıtlamıştır. Düzen egemenlerinin düzen muhalefetine bugün için biçtikleri rol, AKP'yi dengelemekten, aşırılıklarını dizginlemekten ve bu arada ihtiyaçlara uygun düşen icraatlarında ise açık ya da örtülü biçimde desteklemekten ibarettir. Nitekim AKP iktidarıyla birlikte yaratılan yeni koşullara ve gündeme getirilen yeni politikalara uyumda zorlanmayan düzen muhalefeti de daha çok bu sınırlar içinde hareket etmektedir. "Yeni CHP" ile birlikte meydana gelen değişim bu ihtiyaca yanıt vermektedir. Şovenist çığırtkanlık dışında bir politikası ve işlevi kalmamış faşist MHP ise, bir dizi konudaki tutum ve davranışlarının açıkça gösterdiği gibi, gerçekte AKP'nin muhalefetteki bir uzantısıdır.

Burjuvazi 1920'ler Türkiye'sinde cumhuriyet biçimi içinde iktidar olurken dinin toplum yaşamındaki etkisini sınırlamış, cemaatleri ve tarikatları yasaklamış, "aklı hür" kuşaklar yetiştirmek iddiasında olmuş, "en hakiki mürşit ilimdir" söylemini sloganlaştırmıştı. Bugünse cemaatlere ve tarikatlara dayanan, dini toplum yaşamının tüm alanlarına ve başta eğitim olmak üzere kamu yaşamına dayatan, "dindar gençlik" yetiştirmekten sözeden ve Diyanet'i fetva kurumu haline getiren bir gericilik odağının arkasında durmaktadır. Bu, burjuva cumhuriyetinin evrimi içinde bugün vardığı yerdir, gerçekteyse resmi tükenişidir. Bu, egemen sınıf olarak burjuvazinin siyasal ve moral iflasıdır. Onun tüm kaygısı sömürü ve soygun koşullarının ne pahasına olursa olsun güvenceye alınmasıdır. Bunun ötesinde hiçbir değer artık onu ilgilendirmemektedir, kendi cumhuriyetinin kuruluş değerleri başta olmak üzere.

Cumhuriyet tarihi bütünlüğü içinde irdelendiğinde, kapitalist gelişmenin değişen koşulları içinde ortaya çıkan yeni ihtiyaçlara bağlı olarak düzenli ve mantıklı bir evrim yaşadığı görülür. 1920'lerde dini toplum yaşamı içinde sınırlayarak işe başlayan cumhuriyet kurucusu CHP, 1940'ların değişen dünya ve Türkiye koşullarında onun etki alanını bizzat kendisi yeniden genişletme yoluna gitti. Onun bıraktığı yerden aynı işi 1950'lerde bu kez DP yeni bir düzeyde devam ettirdi. 1960'lardaki

(Devamı s.27'de)